

"JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE
PARKOVE CRNE GORE SA PO"
Broj 01-4038
Podgorica 28. XI. 2023.



**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE**

NACIONALNI PARK SKADARSKO JEZERO



PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU

Podgorica, novembar 2023. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	5
1.1. CILJ IZRADE PROGRAMA UPRAVLJANJA	5
1.2. NAČIN SPROVOĐENJA ZAŠTITE, KORIŠĆENJE I UPRAVLJANJE NACIONALNIM PARKOM.....	6
1.3. RAZVOJNE SMJERNICE, SMJERNICE I PRIORITETI ZA ZAŠTITU I OČUVANJE DOBARA NACIONALNOG PARKA.....	8
1.4. CILJEVI ZAŠTITE I ODRŽIVOG RAZVOJA	9
1.5. ANALIZA I USLOVI ZA OSTVARIVANJE ZAŠTITE	10
1.6. PRIKAZ PRIRODNIH RESURSA I KORISNIKA DOBARA U NACIONALNOM PARKU	12
1.7. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMJENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA.....	14
1.8. ZONIRANJE NP SKADARSKO JEZERO	14
2. OCJENA STANJA NACIONALNOG PARKA.....	16
2.1. SWOT ANALIZA	16
2.2. ANALIZA STANJA I PRITISCI.....	18
2.3. SMJERNICE ZA NAUČNO - ISTRAŽIVAČKI RAD.....	32
3. VEZA SA PLANOM UPRAVLJANJA NP SKADARSKO JEZERO 2021-2025.	33
3.1. STRATEŠKO OPREDELJENJE – VIZIJA	33
3.2. STRATEŠKI CILJEVI ZA UPRAVLJANJE NP SKADARSKO JEZERO	34
3.3. PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU – DINAMIKA I REALIZACIJA	34
4. FINANSIJSKA SREDSTVA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA	67
4.1. FINANSIRANJE JAVNOG PREDUZEĆA ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE	67
4.2. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA	70
5. DINAMIKA REALIZACIJE	71

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila godišnji program upravljanja.

Tabela 1. Obradivači godišnjeg programa upravljanja zaštićenim područjem

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA UPRAVLJAČA ILI DRUGI SUBJEKT
Mr Maša Vučinić	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam	JPNPCG
Mr Marinela Đuretić	Pomoćnica direktora za finansijske i opšte poslove	JPNPCG
Tomislav Ukšanović	Koordinator NP Skadarsko jezero	NP Skadarsko jezero
Hajdana Ilić Božović	Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Srđan Lubarda	Šef Službe za promociju, marketing i edukaciju	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Mr Nela Vešović Dubak	Rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Dr Veselin Luburić	Rukovodilac Odjeljenja za kulturnu baštinu i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Slavica Đurišić	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ivana Milović	Stručna saradnica za faunu beskičmenjaka	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Mr Stevan Marić	Stručni saradnik za ihtiofaunu	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ana Uskoković	Stručna saradnica za ornitofaunu	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Radmila Vujotić	Stručna saradnica za zaštitu prostora	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Mr Aleksandra Vujović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	za	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marina Kojović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	za	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Nikola Veljić	Stručni saradnik za marketing u turizmu	za	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Mr Željka Vuković	Stručna saradnica za turizam	za	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marijana Džaković	Stručna saradnica za medije	za	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu	za	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Marina Manojlović	Stručna saradnica za domaću radinost	za	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Jovana Bojičić	Stručna saradnica za turizam	za	Služba za promociju, marketing i edukaciju
Velibor Bošković	Stručni saradnik za projekte		Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Jasmin Medunjanin	Stručni saradnik za projekte		Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Srećko Grabovica	Stručni saradnik za projekte		Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju		Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Marijana Živaljević Roganović	Stručna saradnica za promociju i edukaciju	za	NP Skadarsko jezero
Ninoslav Đurović	Stručni saradnik za promociju i edukaciju	za	NP Skadarsko jezero

**Napomena:*

Za izradu Programa upravljanja NP Skadarsko jezero 2024. god. preuzeti su pojedini segmenti iz ranijih Programa i Plana upravljanja NP Skadarsko jezero 2021-2025. god.

1. UVOD

Zbog prirodnih vrijednosti i historijskog i kulturnog značaja, Ukazom Skupštine Crne Gore 27. novembra 1983. godine proglašen je četvrti crnogorski nacionalni park - Skadarsko jezero, za čije je funkcionisanje konstituisana samoupravna interesna zajednica sa sjedištem u Podgorici. Dio jezera (20.000 ha) je proglašen Ramsarskim područjem 1995. godine, i uključen je u svjetsku Listu močvarnih područja od međunarodnog značaja Ramsarske konvencije. NP Skadarsko jezero identifikovano je kao IPA područje (Important Plant Area) i IBA područje (Important Bird Area). Područje ovog nacionalnog parka je i zvanično nominovano Emerald područje.

1.1. CILJ IZRADE PROGRAMA UPRAVLJANJA

Cilj izrade Godišnjeg programa je realizacija mjera i aktivnosti predviđenih Planom upravljanja NP Skadarsko jezero za 2021-2025. godinu, kojima treba da se obezbijedi zaštita, unapređenje i racionalno korišćenje prirodnih i radom stvorenih vrijednosti Parka i uređivanje i razvoj njegovog područja na principima trajno održivog razvoja. Programom upravljanja za 2024. godinu predlažu se aktivnosti, koje će na godišnjem nivou doprinijeti ostvarenju petogodišnjih strateških ciljeva iz Plana upravljanja.

Kroz sagledavanje i procjene postojećeg i željenog stanja, mogućnosti, procjene smanjenja negativnih efekata, korekcije planiranih aktivnosti u petogodišnjem Planu upravljanja, pravnih regulativa, internih akata i godišnjim Programom upravljanja, jasno se definišu ciljevi strategije upravljanja područjem NP Skadarsko jezero.

Identifikacija prioriteta kroz programske aktivnosti i njihova implementacija u politiku upravljanja ovog područja, imaju za cilj dugoročne socio-ekonomske dobrobiti u okviru održivog razvoja. Kompleksna razrada definisanih aktivnosti u određenim oblastima jasno preciziraju formu i način djelovanja.

Program upravljanja za NP Skadarsko jezero za 2024. godinu usvaja se na osnovu sljedećih osnovnih zakonskih i planskih dokumenata Crne Gore koji se tiču zaštite prirode:

- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/2016 i 18/2019)
- Zakon o nacionalnim parkovima (Sl. list CG br. 28/14 i 39/16);
- Prostorni plan područja posebne namjene za NP Skadarsko jezero (Sl. list CG br. 46/01);
- Plan upravljanja za NP Skadarsko jezero za 2021-2025. godinu.

Pravni osnov za donošenje Programa upravljanja sadržan je u čl. 14 Zakona o nacionalnim parkovima, koji propisuje da Program upravljanja donosi JPNPCG, u skladu sa Prostornim planom posebne namjene i Planom upravljanja, uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva. Članom 15 ovog zakona propisano je da Program upravljanja sadrži:

- mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara Nacionalnog parka;

- razvojne smjernice, smjernice i prioritete za zaštitu i očuvanje dobara Nacionalnog parka uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva;
- način sprovođenja zaštite, korišćenja i upravljanja Nacionalnim parkom;
- ciljeve zaštite i održivog razvoja;
- analizu i ocjenu uslova za ostvarivanje ciljeva zaštite;
- prikaz prirodnih resursa i korisnika dobara nacionalnih parkova;
- prioritetne aktivnosti na očuvanju, održavanju i monitoringu prirodnih i drugih vrijednosti i segmenata životne sredine;
- ocjenu stanja Nacionalnog parka;
- smjernice za naučno-istraživački rad;
- planirane aktivnosti na održivom korišćenju prirodnih resursa, razvoju i uređenju prostora;
- prostornu identifikaciju planskih namjena i režima korišćenja zemljišta;
- aktivnosti na promociji i valorizaciji dobara Nacionalnog parka;
- oblike saradnje i partnerstva sa lokalnim stanovništvom, vlasnicima i korisnicima nepokretnosti;
- dinamiku i način sprovođenja i realizacije plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja;
- finansijska sredstva za realizaciju godišnjeg programa upravljanja;
- kao i druge elemente od značaja za upravljanje Nacionalnim parkom u skladu sa zakonom.

1.2. NAČIN SPROVOĐENJA ZAŠTITE, KORIŠĆENJE I UPRAVLJANJE NACIONALNIM PARKOM

Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG). JPNPCG je osnovano 1992. godine sa sjedištem u Podgorici, sa ciljem jedinstvenog upravljanja nacionalnim parkovima. Temeljni pravni dokument kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode u Crnoj Gori je Zakon o zaštiti prirode (Sl. list CG br.54/16 i 18/19). Ovaj zakon definiše kategorije zaštićenih područja, odgovorne institucije, kao i osnovne upravljačke dokumente za zaštićena područja.

Shodno Zakonu o nacionalnim parkovima (Sl. list CG br. 28/14, 39/16), zaštita, unapređenje i razvoj nacionalnih parkova je djelatnost od javnog interesa. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore preduzima mjere i aktivnosti za ostvarivanje utvrđene politike u upravljanju, korišćenju, zaštiti, razvoju i unapređenju nacionalnih parkova, stara se o sprovođenju Plana upravljanja i donosi godišnji Program upravljanja, sprovodi mjere zaštite u skladu sa režimom zaštite i obavlja druge poslove utvrđene zakonom i aktom o osnivanju.

Prema članu 7 ovog zakona, zaštita i unapređenje nacionalnih parkova ostvaruje se naročito:

- obezbjeđivanjem uslova za zaštitu, unapređenje i racionalno korišćenje dobara nacionalnih parkova;
- stvaranjem povoljnih uslova za održavanje i razvoj biljnih i životinjskih vrsta i gljiva i njihovih zajednica;
- očuvanjem i unapređenjem posebnih prirodnih vrijednosti;

- istraživanjem i korišćenjem nacionalnih parkova za potrebe razvoja nauke, obrazovanja, turizma, kulture i rekreacije;
- sprječavanjem radnji koje mogu da naruše osnovna svojstva i osobine nacionalnih parkova i očuvanja životne sredine.

U Nacionalnom parku mogu se obavljati djelatnosti kojima se ne ugrožava izvornost prirode nacionalnog parka.

Statutom Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore iz 2011. godine, definisane su upravljačke djelatnosti u nacionalnim parkovima, koje se sprovode radi zaštite i očuvanja biodiverziteta. Između ostalih, to su:

- sprovođenje mjera zaštite u skladu sa režimom zaštite;
- praćenje stanja u nacionalnim parkovima i dostavljanje podataka organu uprave nadležnom za poslove zaštite prirode i pravnom licu;
- obezbjeđivanje nesmetanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korišćenja nacionalnih parkova;
- poštovanje Pravilnika o unutrašnjem redu u nacionalnim parkovima.

Direktor NP Skadarsko jezero ima odgovornosti definisane Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, i to:

- Rukovodi radom organizacione jedinice tj. rukovodi svim službama koje obavljaju poslove za potrebe Nacionalnog parka;
- Učestvuje u izradi Planova i Programa upravljanja nacionalnih parkova iz domena svoje organizacione jedinice i prati realizaciju istih;
- Odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi
- Predlaže mjere unapređenja, organizacije i rada organizacione jedinice;
- Predlaže mjere poboljšanja i unapređenja službi Nacionalnog parka;
- Podnosi izvještaje, informacije i daje prijedlog mjera zaštite, unapređenja i korišćenja dobara Nacionalnog parka;
- Sarađuje sa međunarodnim organizacijama i lokalnim zajednicama;
- Aktivno učestvuje u radu Stručnog kolegijuma i obavlja poslove u okviru prenijetih ovlaštenja i odgovoran je za njihovo izvršavanje;
- Podnosi prijedloge za pokretanje disciplinskih postupaka protiv zaposlenih;
- Izvršava naloge direktora Preduzeća i vrši sve druge poslove iz djelokruga rada po nalogu direktora Preduzeća kome odgovara za svoj rad i rad radnika Nacionalnog parka.

Služba zaštite Nacionalnog parka vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova); podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu mandatnih kazni i propisanih naknada; i druge poslove iz djelokruga rada Službe, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkovima karakteristične za

određene nacionalne parkove; utvrđuje broj, strukturu i karakter stalnih i privremenih objekata na prostoru pojedinih nacionalnih parkova i odgovorno ažurira evidencije o istima, koje blagovremeno dostavlja direktoru nacionalnog parka. U Službi zaštite NP Skadarsko jezero ukupno je angažovano 19 nadzornika i šef Službe zaštite.

1.3. RAZVOJNE SMJERNICE, SMJERNICE I PRIORITETI ZA ZAŠTITU I OČUVANJE DOBARA NACIONALNOG PARKA

Nacionalni park je prirodno područje kopna ili mora koje je određeno da štiti ekološki integritet jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, radi onemogućavanja neadekvatnog korišćenja prirodnih dobara ili drugih štetnih radnji i aktivnosti i obezbjeđivanja duhovnih, naučnih, obrazovnih, rekreativnih potreba i potreba posjetilaca koje su saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture.

Upravljanje Nacionalnim parkom Skadarsko jezero zahtijeva jasne kriterijume, koji imaju za cilj očuvanje specifičnih fizičko-geografskih i bioloških karakteristika ovog prostora. Pored toga, upravljanje uvažava i interese zajednica koje gravitiraju Parku i razvijaju lokalne ekonomije, čineći značajni doprinos u daljem razvoju i promociji koncepta ekološke države.

Shodno navedenom, prioriteti u vezi sa održivim razvojem su podrška svih vidova održivog turizma, uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja posjetiocima i podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva.

Prioritet u zaštiti prirodnih vrijednosti na području ovoga Parka, kako je definisano Planom upravljanja za NP Skadarsko jezero 2021-2025. godina je istraživanja flore i faune i vegetacije, implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta, identifikovanje i restauracija narušenih ekosistema i edukacija lokalnog stanovništva i posjetilaca.

U nedostatku novijih naučno-istraživačkih podataka o stanju populacija pojedinih značajnih biljnih vrsta, zajednica i staništa, i još uvijek nezavršenom procesu proglašenja značajnih habitata na osnovu evropske Direktive o staništima (Natura 2000) kojim bi se sprovele konkretne upravljačke mjere, rad Stručne službe biće usmjeren ka sticanju novih saznanja neophodnih u implementaciji mjera zaštite. Prioritet imaju nacionalno značajne vrste, osjetljive vrste flore i faune po IUCN kategorizaciji, ranjivi ekosistemi i identifikovani habitati po osnovu Bernske konvencije i EU Habitat direktive.

Prioriteti zaštite prirodnih vrijednosti definisani u Planu upravljanja NP Skadarsko jezero 2021-2025. godina realizovaće se kroz set aktivnosti definisanih u operativnom dijelu Plana upravljanja, sa naročitim fokusom na:

- Istraživanje i praćenje stanja flore i vegetacije;
- Istraživanje i praćenje stanja faune;
- Implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta;
- Identifikovanje i restauracija narušenih ekosistema;
- Edukaciju lokalnog stanovništva i posjetilaca.

Smjernice koje se odnose na prioritete u vezi sa održivim razvojem:

- Podrška svim vidovima održivog turizma;
- Uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja posjetiocima;
- Podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva;

1.4. CILJEVI ZAŠTITE I ODRŽIVOG RAZVOJA

Prema Zakonu o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/2016 i 18/2019), nacionalni parkovi su „prirodni lokaliteti kopna ili mora, odnosno kopna i mora, određeni da štite ekološku cjelovitost jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, pri čemu se onemogućava neadekvatno korišćenje prirodnih dobara ili druge štetne radnje i aktivnosti i obezbjeđuju osnove za duhovne, naučne, obrazovne, rekreativne potrebe i potrebe posjetilaca“. U nacionalnom parku zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožava izvornost prirode.

Prema smjernicama IUCN, zaštićena područja pod nazivom „nacionalni parkovi“ su: „velika prirodna ili gotovo prirodna područja izdvojena radi zaštite cjelokupnih ekosistema, vrsta i procesa koji se u njima odvijaju, koja omogućavaju duhovne, naučne, edukativne i rekreativne aktivnosti i posjete“.

Uvažavajući nacionalno zakonodavstvo i IUCN kriterijume, po kojima se u Parku upravlja kao zaštićenim prirodnim dobrom kategorije II IUCN, glavni cilj upravljanja je zaštita biodiverziteta, njegove odgovarajuće ekološke strukture i ekoloških procesa, uz promociju obrazovanja i rekreacije.

Kroz posebno definisane programske aktivnosti u 2024. godini naznačeni su prioritete u realizaciji ciljeva iz petogodišnjeg Plana upravljanja. Kroz definisane strateške oblasti i ciljeve, posebna pažnja posvećena je:

- Poštovanju međunarodnih standarda i kriterijuma gdje su glavni ciljevi zaštita prirode i kulturno-istorijskih vrijednosti;
- Podsticanju naučno-istraživačkog rada na prostoru Parka u cilju definisanja budućih NATURA 2000 staništa;
- Razvijanju turizma zasnovanog na prirodi i daljem razvoju specifične turističke infrastrukture (centri za posjetioce, pješačko-rekreativne, biciklističke i edukativne staze, uređenje vidikovaca i dr.);
- Uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja posjetiocima;
- Edukaciji školske populacije, lokalnog stanovništva i posjetilaca o vrijednostima Parka;
- Promociji Parka na međunarodnom nivou;
- Unapređenju saradnje sa korisnicima prostora Parka, lokalnim strukturama i NVO sektorom;
- Unapređenju prekogranične i ukupne međunarodne saradnje;

1.5. ANALIZA I USLOVI ZA OSTVARIVANJE ZAŠTITE

Osnovna funkcija NP Skadarsko jezero jeste zaštita i unapređenje ovog prostora, koja se ostvaruje:

- obezbjeđivanjem uslova za zaštitu, unapređenje i racionalno korišćenje dobara;
- stvaranjem povoljnih uslova za održavanje i razvoj biljnih i životinjskih vrsta i gljiva i njihovih zajednica;
- očuvanjem i unapređenjem posebnih prirodnih vrijednosti;
- istraživanjem i korišćenjem Parka za potrebe razvoja nauke, turizma, kulture i rekreacije;
- sprječavanjem radnji koje mogu da naruše osnovna svojstva i osobine Parka.

S tim u vezi, jedan od osnovnih zadataka JPNPCG i NP Skadarsko jezero u narednom periodu je institucionalno jačanje struktura zaduženih za stručnu i fizičku zaštitu, kroz stručno usavršavanje, nabavku materijalno-tehničkih sredstava, upošljavanje novih izvršilaca, kao i uspostavljanje administrativnih procedura.

Stručna zaštita

U JPNPCG Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite, obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno istorijskog naslijeđa Nacionalnog parka Skadarsko jezero, te predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređenje i valorizaciju.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za održivi razvoj.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG angažovano je ukupno osamnaest (18) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, dva (2) stručna saradnika za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za faunu beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, dva (2) stručna saradnika za faunu sisara, od čega je jedan na neplaćenom odsustvu, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.

U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta nedostaje jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu.

Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža i dr.). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, kišne kabanice, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.

Fizička zaštita

U Službi fizičke zaštite Nacionalnog parka Skadarsko jezero radno je angažovano devetnaest (19) zaposlenih koji ispunjavaju uslove propisane unutrašnjim aktima JPNPCG i Zakona o zaštiti lica i imovine. Kako bi se kapaciteti Službe zaštite unaprijedili potrebno je povećati broj izvršilaca u ovoj Službi za četiri (4), čime bi se postigli uslovi za efikasniju zaštitu prirodnih, kulturnih i radom stvorenih vrijednosti Parka. Obzirom da su poslovi na kojima su angažovani nadzornici veoma zahtijevni i da iziskuju svakodnevni obilazak veoma velikih površina tokom kontrole u Parku, potrebno je na ovim poslovima angažovati osobe koje su mlađe životne dobi. Poslovi fizičke zaštite podrazumijevaju primjenu ovlašćenja Zakonom o zaštiti lica i imovine (davanje upozorenja, izdavanje naređenja, upotreba fizičke snage i dr.), saglasno čemu je u cilju adekvatne primjene ovlašćenja potrebno vršiti kontinuiranu obuku nadzornika kod institucija koje su osposobljene za pružanje ovog vida edukacije.

Takođe, potrebno je zakonski na jasan način definisati procedure kojima predstavnici Službe zaštite - nadzornici mogu, na putnim pravcima koji se pružaju teritorijom NP Skadarsko jezero, vršiti zaustavljanje i kontrolu vozila u cilju sprječavanja protivpravnih događaja u ovom zaštićenom području.

Potrebno je uspostaviti što čvršću saradnju sa institucijama koje mogu dati značajan doprinos u sprječavanju nezakonitih radnji na prostoru Parka, u prvom redu inspeksijske službe, policija, organi lokalne samouprave kao i subjektima civilnog sektora i NVO organizacijama, koji su u svojim aktivnostima usmjereni na zaštitu prirode.

Kada je u pitanju materijalno tehnička opremljenost Službe zaštite, potrebno je naglasiti da je ona na niskom nivou u smislu zastarjelosti i nedostataka određenih sredstava. S tim u vezi, potrebno je izvršiti nabavku određenih sredstava čije stanje i nedostatak itekako utiču na stepen kvaliteta obavljanja poslova koji se odnose na kontrolu prostora Parka (uniforme za nadzornike, dvogledi, termalne kamere, video nadzor-oprema, terenski automobili, VBM - vanbrodski motori od 115 KS, oprema za plovidbu noću, plovila, pojasevi za spasavanje i dr.).

Nadzornici NP Skadarsko jezero obavljaju svoje radne aktivnosti na otvorenom prostoru u svim godišnjim aspektima, tokom kojih su u značajnoj mjeri i nepovoljni meteorološki uslovi, pri čemu su svakodnevno izloženi visokom stepenu rizika od povreda, što u značajnoj mjeri utiče na njihovo zdravstveno stanje. Imajući u vidu navedeno kao i da slični poslovi ovlašćenih službenih lica koji se bave sličnim poslovima imaju mogućnost ostvarivanja beneficiranog radnog staža, potrebno je pokrenuti postupak kojim bi se utvrdila opravdanost da li za radno mjesto nadzornika u NPCG treba propisati beneficirani radni staž.

Veoma izazovne i rizične situacije sa kojima su svakodnevno suočeni zaposleni Službe zaštite tokom obilaska Parka, u prvom redu sa predstavnicima divlje faune (zvijeri) kao i sa vrstama koje su potencijalni nosioci virusa bjesnila (lisica) i naoružanim licima, cijenimo da je potrebno opremiti nadzornike sa sredstvima prinude propisana Zakonom o zaštiti lica i imovine i Zakonom o nacionalnim parkovima.

Svaki od navedenih problema predstavlja potencijalnu prijetnju i prepreku u obavljanju osnovne funkcije službe zaštite koja je najuže povezana sa samom funkcijom djelatnosti parkova.

1.6. PRIKAZ PRIRODNIH RESURSA I KORISNIKA DOBARA U NACIONALNOM PARKU

Područje Parka nalazi se između dva privredno i turistički najrazvijenija područja u Crnoj Gori. U kontinentalnom dijelu to je glavni grad Podgorica, a sa juga crnogorsko primorje.

Privredni i ukupni društveno-ekonomski tokovi glavnog grada Podgorice se snažno reflektuju na ekonomsku strukturu NP Skadarsko jezero, budući da su dvije opštine Tuzi i Zeta do skora bile u sastavu Glavnog grada. Područje Parka je za mnoge građane Glavnog grada postalo atraktivno turističko izletišta.

Bar je najvažniji lučki grad, a značajan dio teritorije ove opštine pripada Parku. Turizam je jedna od strateških privrednih grana Barske opštine, i Jezero predstavlja važan dio ukupne turističke ponude grada Bara. Turističke agencije stacionirane u Baru tokom cijele turističke sezone organizovano dovode goste u Park.

Prijestonica Cetinje je sa Parkom povezana preko Rijeke Crnojevića, i ta povezanost ima pozitivne refleksije, naročito na onaj dio Jezera koji pripada teritoriji Prijestonice Cetinje. Važno je napomenuti da naselja Karuč, Dodoši i Žabljak Crnojevića svojom atraktivnošću predstavljaju važne potencijalne karike budućeg turističkog razvoja i turističke ponude parka.

U širem okruženju Parka nalazi se veći broj privrednih kompanija i industrijskih postrojenja kao što su „Plantaže 13 Jul“ - na nekoliko kilometara od sjeverne obale na Čemovskom polju sa površinom zasada vinove loze od 2.310ha i Kombinat aluminijuma Podgorica (KAP) na Čemovskom polju.

Radi snabdijevanja crnogorskog primorja vodom, voda se iz sublakustričnih izvora Jezera (lokacija Bolje sestra) na prostoru Parka, distribuira za potrebe Regionalnog vodovoda primorskih opština.

Na prostoru Parka posljednjih godina došlo je do intenzivnijeg razvoja privrednih aktivnosti koje su orjentisane na izletnički turizam. Tako je na prostoru Vranjine, Murića, Pješačca, Gavrilovca, Plavnice, Rijeke Crnojevića, Dodoša, Karuča i Virpazara razvijena turistička infrastruktura u smislu smještajnih i ugostiteljskih objekata, koja se nalazi u privatnom vlasništvu. Jedan od najvećih ugostiteljskih objekata, restoran „Jezero“ je u vlasništvu Nacionalnog parka i trenutno je pod zakupom od strane kompanije „Plantaže“.

Takođe, brojne turističke agencije posjeduju brodove i organizuju krstarenje jezerom sa pristana: Vranjina, Virpazar, Rijeka Crnojevića i Plavnica.

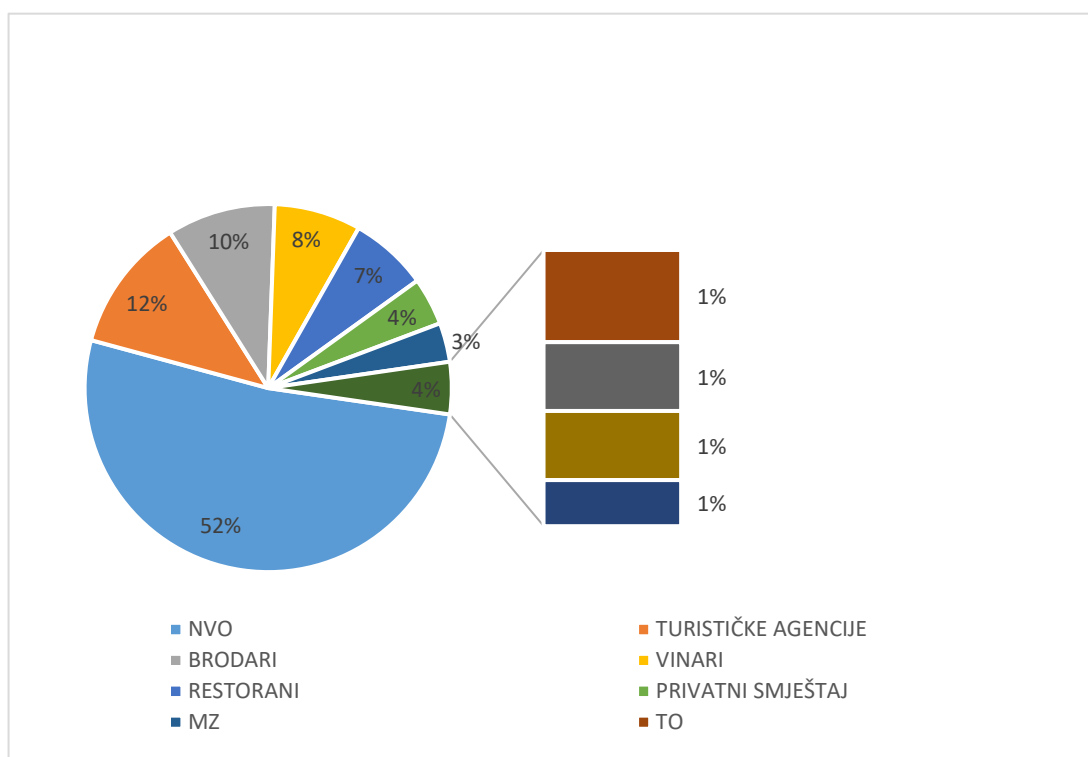
Od ostalih privrednih djelatnosti izdvajaju se poljoprivreda i ribarstvo. Ključne poljoprivredne djelatnosti su povrtarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, ratarstvo i uzgoj duvana, zatim stočarstvo, i pčelarstvo. Ribarstvo se odvija kroz formu kontrolisanog privrednog i sportskog ribolova.

Ipak, turizam je najvažnija privredna grana, a u skladu sa osnovnom misijom i vizijom Parka kao destinacije održivog turizma.

Park ostvaruje prihode davanjem u zakup zemljišta u državnoj svojini radi postavljanja objekata privremenog karaktera i od postavljanja objekata privremenog karaktera na zemljištu u privatnoj svojini, kao i od stalnih objekata koji se bave turističko-ugostiteljskim djelatnostima, shodno Odluci o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, obavljanju djelatnosti i pružanju usluga. Na osnovu Programa (izmjena i dopuna Programa) koji donosi Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, daju se uslovi za korišćenje prostora (zemljišta) za izgradnju tj. postavljanje privremenih objekata u skladu sa režimima,

kriterijumima, smjernicama i namjenama površina. Ovaj Program se donosi na period od pet godina, a cilj je unapređenje ponude Parka kroz saradnju sa stanovništvom uz zaštitu prirodne baštine, pejzaža i kulturnih dobara koje čine izuzetne vrijednosti NP Skadarsko jezero. Ovim Programom se utvrđuju i određuju pravila kojima se identifikuju područja/lokacije (zone) sa načinom korišćenja lokacija i načinom postavljanja objekata privremenog karaktera. Program sadrži lokacije (zone) i smjernice sa urbanističkim uslovima za postavljanje privremenih objekata. JP za nacionalne parkove na osnovu Uredbe o povjeravanju dijela poslova Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore izdaje urbanističke uslove.

Tokom programske 2023.godine u cilju unapređenja institucionalne saradnje sa lokalnim zajednicama prikupljeni su podaci o broju lokalnih stejkholdera u granicama NP Skadarsko jezero. S tim u vezi izdvojeno je 11 klastera koji unutar sebe integrišu rad 262 korisnika. Od tog broja najveći dio čine nevladine organizacije -136, turističke agencije - 31, brodari - 25, udruženje vinara - 20, kao i 9 mjesnih zajednica i drugih relevantnih subjekata. Prikupljeni i ovako klasifikovani podaci su dobra osnova za podizanje odnosa sa lokalnim zajednicama na viši nivo, a sve u skladu sa dobrim praksama i preporukama međunarodnih organizacija i zaštićenih područja u Evropi.



Grafikon 1: Prikaz izdvojenih klastera u NP Skadarsko jezero

1.7. PROSTORNA IDENTIFIKACIJA PLANSKIH NAMJENA I REŽIMA KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA

Zoniranje Parka se temelji na načelima očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti i definiše teritorije pod strogom zaštitom i teritorije u kojima su dozvoljene određene aktivnosti, kao što su ribolov, specifični oblici poljoprivrede, druge komercijalne aktivnosti, plovidba, građevinske i druge intervencije u prostoru. Cilj zoniranja je zaštita flore i faune i očuvanje prirodnih ekosistema i kulturnih vrijednosti kroz zaštitu, unaprjeđenje i kontrolu korišćenja resursa. Koncept zoniranja podrazumijeva tri zone koje se razlikuju u nivou zaštite i primjeni režima zaštite. Cilj je zaštita najvažnijih prirodnih vrijednosti, ublažavanjem antropogenih uticaja, kroz direktnu fizičku zaštitu, ali i kroz ograničenja i kontrolu korišćenja čitavog područja. Koncept zoniranja je u skladu s postojećim PPPPN za NP Skadarsko jezero i sastavni je dio Plana i Programa upravljanja Parkom.

1.8. ZONIRANJE NP SKADARSKO JEZERO

Stepen zaštite pojedinog područja određuje se u skladu sa potrebama očuvanja i upravljanja prirodnim vrijednostima koje karakterišu zaštićeno prirodno dobro i na taj način ga svrstavaju u neku od definisanih kategorija zaštite. Zoniranje zaštićenog područja je jedan od osnovnih koraka u planiranju korišćenja i upravljanja prostorom, čija realizacija treba da obezbijedi očuvanje prirodnih vrijednosti tog područja. Postupkom zoniranja zaštićenih područja definiše se postojeće i planira buduće korišćenje prostora, a u skladu s ciljevima očuvanja integriteta prirode tog prostora.

Prostorni plan posebne namjene za NP Skadarsko jezero je donijet 2001. godine, odnosno prije Zakona o zaštiti prirode (Sl. list CG br.54/16 i 18/19), pa nema definisane zone zaštite u skladu sa članom 31. ovog zakona. Važeći Prostorni plan posebne namjene za NP Skadarsko jezero, definiše „zone kategorija vrijednosti“ Parka, a ne „zone i režime zaštite“, kao što je definisano Zakonom. Pored toga, definisane su dvije zone zaštite, suprotno članu 31 Zakona o zaštiti prirode koji definiše tri zone zaštite. Takođe, ovom Prostornim planom su definisani specijalni i opšti rezervati, a što je suprotno članu 20 Zakona o zaštiti prirode, gdje se propisuju kategorije strogi rezervat i posebni rezervat.

Zona I stepena zaštite – režim zaštite I stepena - stroga zaštita

Stroga zaštita sprovodi se na zaštićenom prirodnom dobru ili njegovom dijelu sa neznatno izmjenjenim osobinama staništa izuzetnog funkcionalno-ekološkog značaja, kojom se omogućavaju prirodni biološki procesi, očuvanje integriteta staništa i životnih zajednica, uključujući izuzetno vrijedna kulturna dobra.

U zonama sa I stepenom zaštite:

- zabranjuje se korišćenje prirodnih resursa i izgradnja objekata;
- ograničavaju se radovi i aktivnosti na naučna istraživanja i praćenje prirodnih procesa;
- dozvoljena je posjeta u obrazovne, rekreativne i opšte kulturne svrhe;

- sprovode se zaštitne, sanacione i druge neophodne mjere u slučaju požara, elementarnih nepogoda i udesa, pojave biljnih i životinjskih bolesti i prenamnožavanja štetočina.

Zona II stepena zaštite - režim zaštite II stepena - aktivna zaštita

Aktivna zaštita se sprovodi na zaštićenom prirodnom dobru u kome su djelimično izmijenjene osobine prirodnih staništa, ali ne do nivoa da ugrožavaju njihov funkcionalno-ekološki značaj, uključujući vrijedne predjele i objekte geonasljeđa.

U zonama sa II stepenom zaštite dozvoljeno je vršiti:

- intervencije u cilju restauracije, revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja zaštićenog prirodnog dobra;
- kontrolisano koristiti prirodne resurse bez posljedica po primarne vrijednosti njihovih prirodnih staništa, populacija, ekosistema, obilježja predjela i objekata geonasljeđa.

Rezervati prirode

Strogi rezervat prirode je područje kopna ili mora, odnosno kopna i mora sa izuzetnim ili reprezentativnim ekosistemima, neizmjenjenom ili neznatno izmjenjenom ukupnom prirodom, a namijenjen je isključivo praćenju stanja i očuvanju izvorne prirode i naučnom istraživanju kojim se ne mijenjaju osnovna obilježja i ne ugrožava slobodno odvijanje prirodnih pojava i procesa.

U strogom rezervatu prirode zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti, osim posjećivanja u cilju obrazovanja, obavljanja istraživanja i praćenja stanja prirode. Posjećivanje strogog rezervata prirode u cilju obrazovanja, istraživanja i praćenja stanja prirode može se vršiti na osnovu odobrenja pravnog lica koje upravlja zaštićenim područjem (upravljajući) uz prethodno pribavljeno mišljenje organa uprave.

- Pančevo oko je najznačajniji lokalitet jezera sa ornitološkog aspekta. Pored toga, ovo područje je značajno sa botaničkog aspekta.
- Crni žar je značajan sa ornitološkog aspekta, zbog toga što je stanište/gnijezdilište više vrsta ptica koje imaju nacionalni i/ili međunarodni status zaštite.
- Na ostrvu Omerova gorica se nalazi najveća aktivna kolonija sive čaplje na Skadarskom jezeru, koja gnijezdi u jedinstvenoj lovorovoj šumi i predstavlja ornitološki kuriozitet. Lovorove šume na ovom ostrvu pripadaju međunarodno značajnom staništu „5310 Šikare lovora“.
- Prema postojećem režimu zaštite lokalitet Manastirska tapija je strogi rezervat prirode. Uzimajući u obzir postojeći antropogeni uticaj i biološke vrijednosti jedine šume na području Parka, smatramo da je ovo područje izgubilo svojstvo strogog rezervata, ali je potrebno da se nalazi u prvom stepenu zaštite.

Zaštićena staništa

Zaštićeno stanište je lokalitet kopna ili mora, odnosno kopna i mora koje je od značaja za očuvanje populacije pojedinih rijetkih i ugroženih vrsta na koji se primjenjuju mjere aktivne zaštite.

Zaštićena staništa u Parku su:

- Pjavnik (Pantovac) (značajne vrste – kormoran, čaplja, pelikan)
- Zetica (značajne vrste - siva čaplja)
- Manastirska tapija (značajne vrste - siva čaplja)
- Bisag (značajne vrste – endemične vrste guštera)
- Ckla (značajne vrste - kormoran)
- Raduš (značajne vrste – riba)
- Ckla (značajne vrste – riba)
- Karuč (značajne vrste – riba)
- Selo Gostilje (značajne vrste – endemična skadarska podvrsta hrasta lužnjaka *Quercus robur* subsp. *scutariensis*)
- Murići (značajne vrste – balkanski endem *Ramonda serbica*)

2. OCJENA STANJA NACIONALNOG PARKA

2.1. SWOT ANALIZA

U **SWOT analizi** identifikuju se:

PREDNOSTI - koje će se kroz mjere pojačati i iskoristiti za razvoj;

NEDOSTACI - koje treba prevazići gdje je to moguće;

MOGUĆNOSTI - za koje se treba pripremiti i iskoristiti ih u najvećoj mogućoj mjeri;

OGRANIČENJA - koja će se nastojati svesti na najmanju moguću mjeru.

Na osnovu detaljne analize svih uslova zaštite i razvoja za područje NP Skadarsko jezero i njegove zaštitne zone moguće je izdvojiti sljedeće:

PREDNOSTI
Izuzetno povoljan geografski položaj Parka koji je smješten između dvije ekonomski najrazvijenije cjeline u Državi: Glavnog grada Podgorice i crnogorskog primorja;
Blizina ključnih turističkih odredišta: Barske i Budvanske rivijere i mogućnost brze i efikasne realizacije izletničkih tura sa crnogorskog primorja do Nacionalnog parka;
Blizina drugih turističkih centara, kao što je Dubrovnik (Hrvatska) i područja sjeverne Albanije;
Izuzetno dobra promocija Parka na međunarodnim berzama i sajmovima turizma, kao i unapređenje sistema marketinga i promocije korišćenjem savremenih digitalnih društvenih mreža i drugih za tu namjenu kreiranih platformi;
Trendovi turističkog tržišta pružaju mogućnost za razvoj održivog turističkog proizvoda, a koje u sinergiji sa poljoprivredom, zanatstvom i drugim uslugama doprinosi kvalitetu ukupne turističke ponude područja;
Značajno rastuća svijest i znanje o mogućnostima održivog razvoja i eko - turizma, kao i jačanje svijesti o neophodnosti očuvanja bogate prirodne i kulturne baštine područja;
Unaprijeđena saradnja upravljača sa lokalnim strukturama u raznim segmentima;
Kulturna baština koja ilustruje bogatu istoriju ovog područja;
Tradicionalna arhitektura i brojni sakralni objekti iz različitih istorijskih epoha;

Povećano zanimanje za kulturnu baštinu;
Međunarodni status zaštićenog područja-Ramsar Konvencija

NEDOSTACI

Za korišćenje parking prostora u Virpazaru potrebno angažovati lica za naplatu ili napraviti rampu za samonaplatau

Problemi koji su prouzrokovani antropogenim uticajima;

Potreba zajednice za intenzivnijim privredno-društvenim razvojem što nije u korelaciji sa osnovnim premisama zaštite kao i misijom i vizijom očuvanja prostora Parka;

Narušavanje izgleda prirodnih predjela nezakonitim i neuređenim odlagalištima otpada;

Nelegalno sagrađeni građevinski objekti;

Nedozvoljena eksploatacija kamena i šljunka u kontaktnoj i široj zoni Nacionalnog parka;

Zagađenje vodene akvatorije jezera otpadnim vodama iz velikih urbanih centara kao što su: Podgorica, Nikšić, Skadar, kao i brojnih ruralnih naselja-zbog nedostatka kolektora za prečišćavanje otpadnih voda;

Hemijska sredstva koja se koriste u poljoprivrednoj proizvodnji i industriji, što doprinosi zagađenju vode, vazduha i zemljišta;

Nedostatak relevantne, aktuelne i pouzdane informacije o pojedinim ekosistemima, staništima i vrstama, zbog još uvijek nedovoljnih kapaciteta za naučna i stručna istraživanja i monitoring;

Nedostatak potrebne međuinstitucionalne i međuresorske koordinacije i saradnje

Područje Parka predstavlja tranzitni put za drumski i željeznički saobraćaj od sjevera prema crnogorskom primorju;

Nedostatak smještajnih kapaciteta za duži boravak turista na širem području Parka;

Nedovoljna angažovanost državnih institucija iz oblasti turizma za praćenje i primjenu savremenih trendova razvoja u skladu sa praksama i iskustvima razvijenih evropskih država

MOGUĆNOSTI

Razvoj područja na principima održivog razvoja, a što se naročito odnosi na turizam i sa njim povezane djelatnosti;

Razvoj savremenih smještajnih kapaciteta namijenjenih za goste sa ino tržišta;

Kroz ostvarenu i unaprijeđenu saradnju sa lokalnim strukturama otvara se niz mogućnosti za apliciranje i realizaciju različitih projekta od interesa za ovo zaštićeno područje;

Ogromne mogućnosti za razvoj kulturnog turizma;

Mogućnosti za razvoj vinskog turizma;

Potencijali za razvoj farmakoterapije na bazi održivog korišćenja ljekovitog i aromatičnog bilja;

Optimalno korišćenje domaćih potencijala za razvoj svih oblika održivog turizma-mogućnost brendiranja proizvoda koji imaju geografsko porijeklo zaštićenog područja;

Mogućnosti za progresivnu promociju Parka na crnogorskom tržištu, koje je do sada u strukturi posjeta bilo značajno malo zastupljeno u poređenju sa posjetama iz inostranstva;

Mogućnosti korišćenja i nabavke turističkih plovila sa niskokarbonskim otiskom;

Mogućnosti kreiranja i razvoja projekata i njihove implementacije sa Glavni gradom, Opštinom Bar, Prijestonicom Cetinje i novoformiranim opštinama Tuzi i Zeta;

Maksimalno korišćenje digitalnih oblika marketinga za bolju i adekvatniju međunarodnu promociju destinacije područja;

PRIJETNJE I OGRANIČENJA
Nepostojanje novog Prostornog plana posebne namjene za NP Skadarsko jezero;
Nepostojanje nove ribarske osnove za Skadarsko jezero;
Brojni faktori i rizici koji ugrožavaju diverzitet vaskularne flore na području Parka, uslovljeni antropogenim djelovanjem i drugim procesima;
Različiti oblici fizičkog, hemijskog i biološkog zagađenja koji direktno ili indirektno ugrožavaju biljne vrste i negativno utiču na kvalitativni i kvantitativni sastav pojedinih komponenti ekosistema;
Narušavanje staništa kroz različite forme i oblike korišćenja prirodnih resursa;
Nekontrolisana eksploatacija šumske vegetacije što dovodi do njihove trajne degradacije;
Neadekvatan pristup i način sakupljanja ljekovitog i aromatičnog bilja što doprinosi ugrožavanju pojedinih populacija biljnih vrsta
Procesi degradacije zemljišta, kao posljedica djelovanja antropogenih aktivnosti;
Ugroženost područja i staništa od strane različitih invazivnih vrsta;
Prisutna negativna demografska kretanja iz južnih i zapadnih područja, što se negativno reflektuje na lokalnu ekonomiju i tradicionalni sistem ekonomskog privređivanja;
Evidentno povećanje broja stanovnika na sjevernoj obali jezera što za implikaciju ima povećanje naseljenosti i pritisak na prostor kroz izgradnju i neadekvatno korišćenje zemljišta na tom prostoru;
Još uvijek neadekvatno stanje lokalnih puteva unutar granica Parka što doprinosi sprječavanju porasta broja korisnika uređenih pješačkih i biciklističkih staza;
Planirana dionica auto puta Bar-Boljare-Beograd kroz područje Parka može imati negativan uticaj na predioni i ukupan ekosistem Parka;
Rizik od poplava zbog uticaja pritoka Jezera i promjena na vodni režim u zavisnosti od klimatoloških parametara (količine padavina);
Neadekvatno korišćenje zemljišta u privatnom vlasništvu;
Opasnost od nelegalnog izlova ribljeg fonda
Nizak nivo održivih investicija, što za posljedicu ima slabo razvijene turističke kapacitete;
Potencijalna opasnost od pojave novih pandemija koji potencijalno mogu uticati na turističke posjete području Skadarskog jezera
Frekvencija broskog saobraćaja na vodama jezera
Veliki broj stalnih i gusto naseljenih područja u granicama Parka

2.2. ANALIZA STANJA I PRITISCI

Flora i vegetacija

Planom upravljanja NP Skadarsko jezero za 2021-2025. godinu, definisane su aktivnosti koje se odnose na inventarizaciju nacionalno i /ili međunarodno značajne flore, monitoring rijetkih i ugroženih taksona (*Marsilea quadrifolia*, *Caldesia parnassifolia* i *Quercus robur* subsp. *scutariensis*) i na istraživanju distribucije stranih invazivnih vrsta i njihov uticaj na staništa i populacije autohtonih vrsta.

Monitoring sve tri vrste je pokazao da su im staništa pod različitim pritiscima, što se odražava na njihovu brojnost i pokrovnost.

Zajednica skadarskog hrasta je odavno degradirana i svedena na manje grupacije i pojedinačna stabla. Uspješno plodonošenje i brojnost podmlatka na zapuštenim parcelama je jasan pokazatelj da vrsta ima vitalnost da obnovi stanište. I dalje postoji pritisak sječe preostalih stabala. Evidentiran je ulazak invazivnih vrsta unutar staništa: *Erigeron canadensis*, *Erigeron*

annuus, *Cynodon dactylon*. Na pojedinim mjestima zauzimaju cijele parcele. Invazivni bagremac (*Amorpha fruticosa*) se javlja rijetko i sporadično na staništima koja potencijalno pripadaju skadarskom hrastu, dok je na širem području ovog dijela Nacionalnog parka zauzeo značajne površine.

Nakon otkrića populacije *Caldesia parnassifolia* uz ostrvo Koraćica (2020. godine), impresivne i u brojnosti i po površini koju zauzima, monitoring u narednim godinama je pokazao pad u pokrovnosti, uz istovremeno bujniju vegetaciju dna. U nedostatku jasnih pokazatelja, a na osnovu uporednog iskustva iz drugih zemalja, mišljenja smo da se ne radi o negativnom trendu uslijed zarastanja, već o prirodnim fluktuacijama na godišnjem nivou (odgovor na promjenljive uslove staništa, kao što je rast nivoa vode). Međutim na širem području lokaliteta Crni žar i Pančeva oka, na kojima je zabilježena sporadično i u maloj brojnosti, evidentan je proces zarastanja.

Stanište *Marsilea quadrifolia*, korito rijeke Moračice na Žabljačkim livadama, je pod pritiskom zarastanja, dominantno od vrste *Paspalum distichum*. Najjači uticaj je zabilježen 2023. godine. Pretpostavljamo da su vremenski uslovi (brojnost kišnih dana) pogodovali bujanju travne vegetacije i značajno manjoj prisutnosti *Marsilea quadrifolia*. Unutar staništa ove zaštićene vrste 2023. godine zabilježeno je prisustvo još jedne invazivne vrste, vodene biljke *Elodea canadensis*, koja se sa presušivanjem rijeke i sama osušila. Nepoznanica je da li će, sa nadolaskom vode, obnoviti populaciju. Srodna vrsta *Elodei canadensis*, *Egeria densa* već više godina se masovno raširila u koritu Šegrtnice, dok u koritu Plavnice 2023. godine nije zabilježena. Tokom 2023. godine u vodama Skadarskog jezera prvi put se evidentira prisustvo *Elodea densa* uz ostrvo Moračnik i *Egeria densa* uz obalu Pelinovo – zaliv Gusjenica.

Na plavnim staništima Žabljačkih livada, *Amorpha fruticosa* je manje prisutna, ali zato ova staništa osvaja *Gleditsia triacanthos* pretvarajući ih u šumsku vegetaciju.

O evidentnom uticaju invazivnih vrsta na prirodna staništa u NP Skadarsko jezero, obaviješteni su resorno Ministarstvo i Agencija za zaštitu životne sredine, kako bi se shodno Zakonu o stranim i invazivnim stranim vrstama biljaka, životinja i gljiva, adekvatno i blagovremeno reagovalo u primjeni mjera zaštite.

Šume i šumski ekosistemi

Prema stanju šuma (porijeklo, razvojna faza, sklop i oštećenja) šume u NP Skadarsko jezero su u manjoj ili većoj mjeri izmjenjene uslijed antropogenih faktora. Manje su površine ostale očuvane u svom izvornom obliku i ove površine su zaštićene kao specijalni rezervati prirode. U drugim djelovima Parka došlo je do degradacije izazvane zajedničkim djelovanjem abiotičkih i antropogenih faktora.

Na Skadarskom jezeru poseban problem predstavlja blizina poljoprivrednih površina i nanosi koje hemikalije sa tih površina donose i izazivaju povećanu eutrofikaciju jezera. Lanac promjena koji izazivaju ovi uzročnici mijenjaju sastav vazduha, zemljišta čak i pratećih patogena do te mjere da utiču na kompletan ekosistem. U kontinentalnoj zoni Parka uslijed nedostatka vlage u zemljištu evidentirane su štete abiotičkih faktora, i to malog intenziteta.

Fauna

Beskičmenjaci

Monitoring dnevnih leptira započet je 2023. godine. Fauna dnevnih leptira (*Rhopalocera*) prepoznata je kao veoma značajna za monitoring budući da su ovi organizmi najosjetljiviji na promjene ekoloških faktora, naročito onih koji su nastali antropogenim djelovanjima i klimatskim promjenama. Istraživanja su vršena na osnovu literaturnih podataka, koji su upotpunjeni nalazom stanja na terenu. Pored monitoringa prisustva svih dnevnih leptira, posebno su sprovedene aktivnosti evidencije vrsta dnevnih leptira koji su zakonom zaštićeni, kao i Natura 2000 vrste.

Na osnovu dosadašnjih rezultata istraživanja, područje NP Skadarsko jezero je značajno za očuvanje biodiverziteta ove grupe insekata. Dobijena lista dnevnih vrsta leptira ne može se smatrati konačnom, te je neophodno nastaviti istraživanja i u narednom periodu.

Fauna riba

Skadarsko jezero je najkompleksniji ekosistem u Crnoj Gori u kojem je ihtiofauna povezana sa brojnim antropogenim faktorima, ali i sa brojnim prirodnim faktorima koji utiču na stanje riba.

Pritisci su:

- Ribolovne privredne aktivnosti;
- Sportsko ribolovne aktivnosti;
- Nelegalne ribolovne aktivnosti dozvoljenim i nedozvoljenim sredstvima;
- Velike fluktuacije vode (poplave i suše)
- Piscivorna ornitofana jezera koja u kombinaciji sa pretjeranim izlovom može smanjiti populacije nekih vrsta riba.
- Poljoprivredna i teška industrija u blizini jezera te eksploatacija šljunka u glavnoj pritoci Morači mogu zagaditi jezero ili poremetiti dotok vode.
- Moguća izgradnja većih infrastrukturnih i ugostiteljskih objekata na samim obalama jezera,
- Eutrofikacija jezera
- Neusaglašena legislativa dvije države koje dijele jezero,
- Improvizovane blokade, brane i zamke na rijeci Bojani koje ometaju migracije riba između mora i jezera.
- Nelegalna prodaja riba na tržnicama, pijacama i ugostiteljskim objektima (koja je povezana sa nelegalnim izlovom riba iz jezera)
- Nepostojanje riblje osnove koja treba da nalaz i smjernice upravljanja ihtiofaunom
- Invazivne vrste riba koje su neplanski unesene u jezero i koje je sada nemoguće izloviti.
- Vrste riba koje potencijalno treba potpuno zaštititi kao što je jegulja.
- Potrebno je jačanje kapaciteta i edukacija svih stejkeholdera jezera i veća uključenost naučnih institucija kako bi se dobila kvalitetnija dokumenta upravljanja ihtiofaunom.

Sve gore navedeno se smatra pritiscima ovog ekosistema, jer je svaka od navedenih stavki - veoma važna kako bi se zaštitila ihtiofauna i uredile privredne aktivnosti. Potrebno je više naučnih analiza, pravilnika, usaglasiti i donijeti nove legislative, ali i unaprijediti saradnju sa susjednom zemljom Albanijom kako bi se na pravi način upravljalo ribljim fondom.

Fauna vodozemaca i gmizavaca

Do sada JPNPCG nije raspolagalo sa podacima istraživanja i monitoringa stanja vodozemaca i gmizavaca na području NP Skadarsko jezero. Upravo iz tih razloga je Planom upravljanja predviđen monitoring kako bi se sagledalo pravo stanje batraho- i herpeto faune i na osnovu toga predložile eventualne mjere zaštite. Tokom 2023. godine realizovana su terenska istraživanja u cilju inventarizacije, određivanja distribucije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Tokom terenskog rada nijesu zabilježeni pritisci po faunu vodozemaca i gmizavaca na području Gostiljska rijeka i Rijeka Crnojevoća – Šinđon - Lipovik. Obzirom na važnost ove grupe organizama daljim planom je predviđen nastavak započetih aktivnosti.

Trenutno u Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore nije angažovan saradnik za herpetofaunu, iako je sistematizacijom predviđeno mjesto. U budućem vremenskom periodu treba razmotriti mogućnost zaposlenja ili angazovanja eksperta za herpetofaunu.

Fauna ptica

Petogodišnjim Planom upravljanja NP Skadarsko jezero definisane su aktivnosti koje se odnose na monitoring ornitofaune. Monitoring uključuje parametre brojnosti, distribuciju, vitalnost populacija i stepen ugroženosti. Područje Skadarskog jezera nastanjuje 280 vrsta ptica, stoga predstavlja ornitološki objekat koji je od globalnog značaja.

Sa planskim aktivnostima je započeto 2021.godine, međutim zbog niza okolnosti, prije svega neangažovanjem stručnog saradnika za ornitofaunu, ove aktivnosti nijesu realizovane.

U martu 2023.godine otpočinje se realizacija istih. Akcenat je stavljen na vrste koje gnijezde kao i na zakonom zaštićene migratorne vrste, odnosno vrste vodenih ekosistema, kao i vrste sa IUCN crvene liste.

- Monitoringom kudravog pelikana (*Pelecanus crispus*) ustanovljeno je da ova vrsta uspješno gnijezdi na novoj lokaciji Mali Moračnik. Do sada je pelikan gnijezdio na vještačkim platformama u rezervatu prirode Pančeva oka, ali uslijed stalnog uznemiravanja od strane krivolovaca pokušaji gniježđenja su bili neuspješni. Na lokalitetu Mali Moračnik tokom monitoringa utvrđeno je da je populacija stabilna sa 160 odraslih jedinki i 30 mladih. Prilikom obilaska kolonije u julu od najmlađeg pelikana koji nije napustio gnijezdo uzet je dio plovne kože i poslat na DNK analizu. Izvještaje o stanju populacije pelikana svakog mjeseca slat je resornom Ministarstvu.
- Sredinom januara 2023.godine vršeno je utvrđivanje broja vodenih vrsta ptica IWC. Dobijeni rezultati su preko koordinatora prosljeđeni Međunarodnom birou za zaštitu vodenih vrsta ptica IWRB.
- Ibis (*Plegadis falcinellus*) koji se nalazi na Bon II, EU direktiva I, Bern III, ima opadajući trend u CG. Populacije malog kormorana (*Microcarbo pygmeus*) su stabilne i imaju trend rasta. U rezervatu Crni žar prate se populacije vrsta i familije *Alcidae*, patka njorka (*Aythya nyroca*) i glavoč (*Aythya ferina*). Na osnovu terenskih istraživanja i uporedbom sa podacima iz 2019. godine može se konstatovati da su populacije stabilne.

- Monitoring bjelobrade čigre (*Chlidonias hybrida*) utvrđeno je da ova vrsta uspješno gnijezdi na području Skadarskog jezera. Trend populacija je stabilan, prilikom terenskog istraživanja nađen je veliki broj aktivnih gnijezda.

Prilikom terenskih obilazaka uočen je veliki broj pritisaka kojim se može okarakterisati područje Parka.

Eutrofikacija tj. zarastanje slobodne vode na sjevernoj strani gdje se i nalazi najveći gnjezdilišni potencijal u ornitofaunističkom smislu, a sve kao posljedica nanosa nutritijenata iz Zetske ravnice tj. poljoprivrednih/ratarskih aktivnosti u ovom području, pri čemu se koriste sredstva (pesticidi, herbicidi) koji na hemijskom nivou mijenjaju prirodne procese. Posljedica se ogleda u zarastanju emerznom vegetacijom što dovodi do pojave sve manje slobodne vode (oka) i prirodnih ostrva koja su značajna za ekologiju nekih vrsta ptica. Krivolov je jedan od ključnih faktora posebno u periodu gniježdjenja, kada se ptice dodatno uznemiravaju.

Fauna sisara

Kontinuirano se vrši monitoring vidre (*Lutra lutra*) duž cijele obale NP Skadarsko jezero uključujući i pritoke. Budući da je vidra prepoznata kao skoro ugrožena (NT) prema IUCN crvenoj listi kako globalno, evropski i na mediteranskom dijelu, ali i obavezu Crne Gore da o vrsti izvještava prema Bernskoj konvenciji ovaj monitoring će biti nastavljen i u sledećim godinama.

Od Agencije za zaštitu životne sredine preuzet je katastar speleo - objekata koji se kontinuirano dopunjava jer u istom ne postoje svi neophodni podaci za sve registrovane podzemne speleološke objekte. Kontinuirano se vrši istraživanje diverziteta slijepih miševa na teritoriji Parka upotrebom ultrazvučnih detektora i nevidljivih mreža u cilju formiranja kompletne liste vrsta koje koriste i/ili naseljavaju ovo područje, što će biti nastavljeno i narednih godina.

Vode

U prethodnom planskom periodu vršen je monitoring od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore na Skadarskom jezeru. Dosadašnji rezultati mjerenja su dobar status voda. Prikupljeni su podaci sa mjernih mjesta Kamenik, Podhum, Moračnik, Centar. Umjeren status kvaliteta voda zabilježen je na Podhumu. Najznačajniji problem predstavljaju komunalne otpadne vode, eutrofikacija, ispuštanju otpadnih voda u jezero i njegove pritoke, kao i spiranju hemikalija sa saobraćajnica i poljoprivrednog zemljišta.

Daljim planom će se nastaviti prikupljanje podataka od Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, koji vrši monitoring minimalnog ekološkog protoka, kako bi se obezbijedilo nesmetano funkcionisanje riječnih ekosistema.

Materijalna kulturna baština

Priobalje Skadarskog jezera obiluje arheološkim nalazištima, ali mnoga od njih nisu dovoljno istražena i valorizovana. Dosadašnja detaljnija iskopavanja bila su usmjerena na nekoliko lokaliteta iz različitih istorijskih perioda, uključujući ilirsko-helenistički i rimski period, kao i na srednjovjekovnim sakralnim kompleksima na ostrvima - goricama. Pronađeni arheološki materijal do kojeg se došlo tokom istraživanja nalazi se na stručnoj obradi i u muzejskim postavkama Bara, Podgorice i Cetinja. Obnova manastirskih kompleksa krajem XX i početkom

ovog vijeka, često je izvedena bez poštovanja projektne dokumentacije i konzervatorskih uslova kao i nadzora i kontrole službi zaštite. To je rezultiralo degradacijom ili trajnim oštećenjem izvornih karakteristika ovih kulturnih dobara: izgradnjom konaka, unošenjem novih materijala u naslijeđeno tkivo crkava, čija je unutrašnjost izmijenjena i preoblikovana, ugradnjom eloksirane bravarije, freskopisanje bez uvažavanja kulturno-istorijskog konteksta, zamjenom izvornih kamenih ploča mermernim i unošenjem novog mobilijara (ikonostasa) industrijske izrade. S druge strane, zapuštena utvrđenja za posljedicu imaju prije svega uticaj prirodnih faktora, obrušavanje zidova i zarastanje u vegetaciju. Nasljeđe koje čini nepokretnu i pokretnu kulturnu baštinu, očuvano je u mjeri u kojoj svjedoči o kontinuitetu života na ovom prostoru. U priobalnom pojasu i zaleđu Skadarskog jezera nalaze se brojni primjeri tradicionalnog graditeljstva. Pojedinačni objekti, koje nije zahvatio proces obnove i novogradnje, sačuvali su autentičnost i izvornost. Stare ruralne cjeline, ribarske i stambene kuće sa svoltanim konobama, ublovi, bunari, guvna, kameni mostovi i mlinovi na pritokama Jezera, potvrđuju kulturni pejzaž posebne arhitektonske vrijednosti. Posljednjih godina jedan dio lokalnog stanovništva Parka, obnavljanjem starih kuća vodi računa o ambijentalnim, etnološkim standardima, te u tom smislu na održiv način kroz eko - turizam, daje doprinos lokalnoj privredi.

U minulom planskom periodu istraživanja iz oblasti kulturno-istorijskog nasljeđa bila su usmjerena na terenskom rekognosciranju mlinova i starih kamenih mostova na vodotocima Skadarskog jezera. Rezultati istraživanja su pokazali da su svi mlinovi van funkcije, u ruševnom stanju. Arheološka i konzervatorska istraživanja Žabljaka Crnojevića započeta su 2018. godine.

Nematerijalna kulturna baština

Skadarsko jezero je specifičan lokalitet sa različitim oblicima čuvanja nematerijalnog kulturnog nasljeđa putem kolektivne memorije koja ima sposobnost da prenese najbolja iskustva iz prošlosti. Ovo nasljeđe je dijelom očuvano kroz stare vještine i zanate, kojima se stanovnici oko Jezera i danas bave. Rijetki su zanati koji tako dugo traju kao čunarski. Riječ je o nematerijalnom kulturnom dobru „izrada tradicionalnog drvenog čuna“, koji je jedan od jezerskih simbola. Tu je i gastronomija kao poseban segment nematerijalnog kulturnog nasljeđa, koji je važan podsticaj turizma. Usmena tradicija živi u narodnom stvaralaštvu kroz priče, predanja i legende.

U prethodnom planskom periodu na prostoru Parka nastavljeno je sa aktivnostima rekognosciranja, istraživanja i promocije nematerijalnih kulturnih dobara. U kontekstu redovnih aktivnosti, kroz rad na inventarisanju i dokumentovanju nematerijalne kulturne baštine na prostoru NP Skadarsko jezero zabilježena je vještina tradicionalnog ribolova u oblasti Skadarskog basena. Iz domena gastronomije dopunjena je lista autentičnih recepata. Za sve prikupljene elemente urađeni su Upitnici.

Kroz unapređenje nematerijalnog kulturnog nasljeđa osmišljavanjem i realizovanjem manifestacija, sajмова, izložbi i kulturno-umjetničkih programa, organizuju se „Dan NP Skadarsko jezero“, „Dani vina i ukljeve“ i „Dan krapa“

Dosadašnji rezultati na polju nematerijalnog kulturnog nasljeđa, prezentovani su kroz konkretne primjere dobre prakse koja se sprovodi u okviru Nacionalnih parkova Crne Gore. Na multidisciplinarnoj naučnoj konferenciji Nematerijalno kulturno nasljeđe i održivi turizam - Mogućnosti i izazovi 2003-2023. predstavljen je rad pod nazivom „Značaj JPNPCG u očuvanju,

valorizaciji i prezentaciji nematerijalnog kulturnog nasljeđa kroz turističku održivost,” a u toku je izrada Zbornika sa Konferencije u kojem će biti publikovan.

Pritisци su u prvom redu komercijalna gradnja u turističke svrhe, jer ovaj Nacionalni park i postoji u cilju očuvanja prirode i tradicionalnih oblika ovog prostora. Generalno je baština u opasnosti jer joj prijete nestajanje prirodnom razgradnjom zbog napuštenosti, ali i opasnost od transformacije savremenim neadekvatnim i nestručno izvedenim intervencijama. Korisnici prostora trebaju racionalno njime da upravljaju i omogućiti im gradnju novih objekata isključivo u skladu sa standardima koji se koriste u zaštićenim područjima. Određeni elementi nematerijalne baštine bilježe određeni sistem valorizacije, ali kroz koncepte reinterpretacije čime gube na autentičnosti. Kultura pamćenja ima kontinuitet zahvaljujući pojedincima koji ga još uvijek njeguju (izrada drvenog čuna, tradicionalan ribolov, muzika i gastronomija).

Edukacija i interpretacija

Edukativna predavanja namijenjena školskoj populaciji vezana su prevashodno za prezentaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, a realizuju se u centrima za posjetioce. Edukacija je usmjerena prema svim posjetiocima Parka (školskoj populaciji, posjetiocima i lokalnom stanovništvu) organizovanjem edukativnih i tematskih radionica, stručnih predavanja, edukativnih šetnji, obilježavanjem značajnih ekoloških datuma ili organizovanjem različitih akcija. Sprovode se tri edukativna programa: „Mreža škola“ (uključene su škole s područja ili neposredne okoline Parka), „Obradujmo prirodu“ i „Mladi čuvari Parka“.

Centri za posjetioce nalaze se na Vranjini, Virpazaru i Podhumu. Centar za posjetioce na Vranjini nalazi se u Upravnoj zgradi Parka i objedinjava postavku svih pet nacionalnih parkova Crne Gore. Kroz klasične modele reljefa, prirodnih eksponata i audio i vizuelne prezentacije, prikazani su nacionalni parkovi Crne Gore. Centar sadrži i etno sobu, opremljenu eksponatima. Centar raspolaže i multimedijalnom salom u kojoj se održavaju edukativne radionice, prikazuju filmovi i održavaju naučni skupovi. Centar u Podhumu je trenutno u funkciji objekta Službe zaštite.

U Centru za posjetioce u Virpazaru predstavljene su prirodne i kulturne vrijednosti Parka i dostupni su posjetiocima tokom cijele godine. Centar za posjetioce posjeduje prostor namijenjen za održavanje predavanja i prezentacija, uglavnom za unaprijed najavljene i dogovorene đačke posjete.

U narednom periodu u svrhu unaprjeđenja edukacije školske populacije osmisliće se i pristupiti izradi novih sadržaja (multimedijalna prezentacija, bojanica i edukativni listići) za šta će se tražiti saglasnost Ministarstva prosvjete, nauke i inovacija i Zavoda za školstvo. Edukativni kutak na veb-stranici Preduzeća obogatiće se novim sadržajima.

Interpretaciju je potrebno bolje razviti, jer se svodi na interpretaciju prirodnih i kulturnih vrijednosti u centrima za posjetioce. U okviru strateške oblasti edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka pristupiće se analizi i prilagođavanju smjernica u planiranju budućih aktivnosti shodno preporukama IUCN organizacije.

U narednom periodu u saradnji sa lokalnim turističkim organizacijama osmisliće se i sprovesti ciljani interpretativni programi obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe.

Promocija

Promocija NP Skadarsko jezero gora od 2021-2023. godine sprovodila se u kontinuitetu na više načina uključujući saradnju sa medijima, organizovanjem i učestvovanjem na različitim vrstama događaja posebno na međunarodnim turističkim sajmovima, te osmišljavanjem i realizovanjem edukativnih radionica u centrima za posjetioce u cilju promocije vrijednosti zaštićenog područja kod školske populacije.

U cilju promocije najznačajnijih vrijednosti Parka tokom 2023. godine obilježeni su značajni ekološki datumi i događaji, organizovani kako samostalno tako i u saradnji sa drugim subjektima. Turistička ponuda i vrijednosti Parka promovisani su putem medija, veb-sajta JPNPCG, na društvenim mrežama: facebook, instagram i youtube, te Centrima za posjetioce. Nastavljena je saradnja sa Nacionalnom turističkom organizacijom Crne Gore, organizovanjem posjeta međunarodnih predstavnika medija. Promotivni tekstovi, fotografije i kratki video spotovi objavljuvani su u cilju popularizacije Parka. Osmišljena je i realizovana kampanja „Stop krivolovu“ u cilju suzbijanja nezakonitih aktivnosti i podizanja svijesti javnosti o značaju očuvanja prirodnih vrijednosti Skadarskog jezera. Kampanju su podržale kako institucije sistema, tako i NVO sektor. Zahvaljujući ukupnim promotivnim aktivnostima, povećan je broj pratilaca, kao i vidljivost i posjete profila JPNPCG na društvenim mrežama.

U narednom periodu nastaviti unapređenje saradnje sa svim zainteresovanim subjektima u cilju efikasnije promocije vrijednosti i turističke ponude NP Skadarsko jezero, uključujući unapređenje saradnje sa medijima, propagandnog i promotivnog materijala u okviru marketinga Preduzeća, te osmišljavanje programa posjete za različite ciljne grupe.

Turistička infrastruktura

Većina posjetilaca u Park dolazi automobilima i organizovanim autobuskim prevozom do naselja Virpazar, Vranjina i Rijeka Crnojevića u kojima postoje uređeni kontrolno-naplatni punktove. U narednom planskom periodu neophodno je izvršiti restauraciju postojećih, a planirana je i izgradnja kontrolno-naplatnog punkta na Lipoviku (Rijeka Crnojevića) koji će biti montažno-demontažnog karaktera, kao i izgradnja kontrolno-naplatnih punktova na Karuču, Dodošima i Žabljaku Crnojevića. U Parku se nalaze tri Centra za posjetioce, na Virpazaru, na Vranjini i u Podhumu.

Na području Parka postoji više smještajnih i ugostiteljskih objekata koji se nalaze u vlasništvu privatnih preduzetnika.

U Parku postoji pet vidikovca: Zekova glava - na istoimenoj pješačkoj stazi, Obod - na ekološko-rekreativnoj stazi Obod, Vranjina – na istoimenom brdu, Pješačac - na biciklističkoj stazi Rijeka Crnojevića - Virpazar – Ckla, kao i vidikovac na Pavlovoj strani. U narednom planskom periodu neophodno je izvršiti uređenje vidikovaca Vranjina i Obod koji su uslijed vremenskih nepogoda znatno devastirani.

Odmorišni mobilijar u Parku je na zadovoljavajućem nivou, ali zahtjeva redovno održavanje i obnovu. Sistem pješačkih staza je neophodno redovno održavati i po potrebi obnavljati markaciju, smjerokaze i informativne table. U Parku postoji osam pješačkih staza, ukupne dužine 53,5 km. Staze su opremljene horizontalnom i vertikalnom signalizacijom.

Park raspolaže sa pet biciklističkih staza, ukupne dužine 146km, i dvije staze za planinski biciklizam, ukupne dužine 18km. Po stepenu zahtjevnosti to su lake i srednje teške staze.

U Parku se nalaze i dvije staze posebne namjene - edukativna staza Lipovik i edukativno-rekreativna staza Obod. Edukativna staza Lipovik je u prethodnom periodu znatno oštećena uslijed vremenskih uslova i zahtijeva ozbiljnu rekonstrukciju.

Projektom PA.CON unaprijeđena je postojeća infrastruktura:

- Izgrađena je nova osmatračnica za posmatranje ptica u mjestu Raduš, na temeljima gdje je ranije postojala;
- adaptirana je osmatračnica za posmatranje ptica na Stanaju;
- unaprijeđena je biciklistička staza Virpazar-Ckla u dužini od 45km na kojoj su postavljeni smjerokazi sa piktogramima i dvije informativne table;
- adaptiran je Centar za posjetioce u Virpazaru, u kojem je instalirana nova izložbena postavka sa eksponatima tradicionalnog načina privređivanja i ribolova na Skadarskom jezeru;
- prema konzervatorskom projektu izvršena je sanacija dijela stare pješačke staze koja vodi od željezničke stanice Virpazar ka naselju. Na stazi je izvršena sanacija gazne podloge i podzide, postavljene su solarne klupe, drvene klupe, kante za otpatke i dvije informativne table;
- na Upravnoj zgradi NPSJ na Vranjini izvršena je popravka krova;
- urađen je i postavljen i 3D znak „I love Skadar Lake“ i
- nabavljeno je deset električnih bicikala, sa električnom i solarnom punionicom.

Radi unapređenja turističke funkcije Parka na principima održivog razvoja, u narednom planskom periodu radiće se na poboljšanju i formiranju nove turističke infrastrukture, koja obuhvata informativno-prezentacione, edukativne i rekreativne elemente. Planirane su i aktivnosti na poboljšanju i održavanju sistema pješačkih i biciklističkih staza, uređenju vidikovaca i osmatračnica za posmatranje ptica.

Na putnim pravcima ka Parku i na ulazima u Park postaviće se najavne, glavne i ulazne table, koje će upućivati posjetioce na Park. Sistem informativnih tabli u samom Parku je nedovoljan i zahtijeva postavljanje novih tabli kojima bi se posjetioци bolje informisali o njegovim prirodnim i kulturnim vrijednostima.

Glavne atrakcije u Parku nijesu dostupne osobama sa invaliditetom, te će se sagledati mogućnost uređenja pristana u Virpazara i na Vranjini kako bi isti bili dostupni osobama sa invaliditetom.

Turistička ponuda

Turistička ponuda Parka bazira se na aktivnom odmoru u prirodi i u skladu je sa principima održivog turizma. Posjetiocima su na raspolaganju: centri za posjetioce, pješačke staze, biciklističke staze, vodene staze za kajakarenje, osmatračnice za posmatranje ptica, sportski ribolov.

U cilju obogaćivanja turističke ponude Parka u narednom planskom periodu planira se unaprijeđenje turističkog proizvoda posmatranje ptica i kajakarenje.

U planu je razvijanje nove turističke ponude za kampovanje.

Naselja: Karuč, Dodoši i Žabljak Crnojevića svojom atraktivnošću predstavljaju važne potencijalne karike budućeg turističkog razvoja i turističke ponude Parka. Kreiranjem novih

turističkih proizvoda i programa obilazaka, obogatiće se ukupna turistička ponuda ovog područja.

Na području Nacionalnog parka Skadarsko jezero održava se veliki broj manifestacija i festivala, poput „Festival vina i ukljeve“, „Trofej Skadarskog jezera“, „Koštanijada“, „Dani krpa“, kao i proslava „Dan Skadarskog jezera“. Organizovanjem i učestvovanjem u manifestacijama nastoji se očuvati i prezentovati nekadašnji način života, zanati, običaji i lokalna gastronomija. Saradnja sa lokalnim stanovništvom koje još uvijek čuva tradiciju, običaje i stare zanate postoji, pa se i prilikom organizovanja manifestacija značajan broj njih odazove učešću i plasmanu svojih proizvoda.

Upravljanje posjetiocima

U Parku se obavljaju turističke i sportsko-rekreativne aktivnosti koje po svom karakteru, obimu i načinu sprovođenja ne narušavaju prirodne i radom stvorene vrijednosti, a u skladu sa posebnim režimima zaštite.

U pružanju usluga na prostoru Parka dominantan je izletnički i sportsko-rekreativni turizam. Izletnički turizam je organizovan u vidu jednodnevnih tura koje uključuju krstarenje brodom i upoznavanje prirodnih i kulturno-istorijskih vrijednosti.

Ulaz za posjetioce je organizovan na dva kontrolno-naplatna punkta u Virpazaru i na Vranjini, dok se naplata ulaznica vrši i na Rijeci Crnojevića. Osim izletničkog turizma u Parku su, u manjem obimu prisutni i drugi vidovi turizma kao što su: sportski ribolov, pješačenje, biciklizam, kajakarenje i posmatranje ptica. Park posjećuju grupe organizovane preko turističkih agencija, turoperatora, đачke ekurzije, te individualne posjete. Najveći broj posjeta čine inostrani turisti koji ovaj Park posjećuju od aprila do oktobra.

U cilju privlačenja posjetilaca i promocije turističke ponude, potrebno je unaprijediti turističku infrastrukturu, sistem kretanja i aktivnosti posjetilaca, te kvalitet doživljaja Parka za posjetioce. U tom kontekstu nastaviće se sa unapređenjem pješačkih i biciklističkih staza, formiranje novih tematskih i edukativnih staza, uređivanjem kontrolno-naplatnih punktova, vidikovaca, centara za posjetioce, turističke infrastrukture za krstarenje, kajakarenje i posmatranje ptica, kao i sistem najavnih, informativnih i edukativnih tabli.

Tokom glavne sezone vrši se anketiranje posjetilaca, čiji rezultati pokazuju strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca.

U narednom periodu, osmislitiće se i izraditi organizovani programi obilazaka kao što su: prirodne i kulturne rute, vodene staze, tematske i edukativne staze i rute za posmatranje ptica.

S obzirom na sve veće interesovanje posjetilaca za ovaj Park, što pokazuju i podaci o broju prodatih ulaznica, te pojačani pritisak posjetilaca posebno na lokaciji Virpazar, Vranjina i Rijeka Crnojevića izradiće se studija prihvatnih kapaciteta za ove lokalitete, u skladu sa smjernicama zaštite prirode, te će se na osnovi iste razviti mehanizmi praćenja i regulisanja broja posjetilaca.

Do završetka analize i studije prihvatnih kapaciteta, kroz marketing, PR aktivnosti i objave na društvenim mrežama nastaviće se promocija manje posjećenih lokaliteta, kako bi se posjetioci zainteresovali i usmjeravali na njih.

Saradnja sa nacionalnim organizacijama i institucijama

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore kroz zakonske mehanizme i na osnovu strateško-planskih dokumenata ostvaruje saradnju sa brojnim organizacijama i institucijama na

nacionalnom nivou. S tim u vezi u sferi zaštite prirode i biodiverziteta ostvaruje saradnju sa Agencijom za zaštitu životne sredine. Dosadašnja saradnja pokazala je nedostatak u procedurama razmjene podataka kao što je nedostavljanje rezultata istraživanja biodiverziteta od strane trećih lica, a koje bi doprinijele da se podignu upravljačke aktivnosti zaštićenog područja na veći nivo, naročito onih koje se odnose na biodiverzitet.

Od nadležnog Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera dobija saglasnost na planove upravljanja, godišnje programe upravljanja, a na kraju svake kalendarske godine istom predaje Izvještaj o radu i realizovanim programskim aktivnostima za svih 5 (pet) nacionalnih parkova. Vrší druge aktivnosti koje proističu iz nadležnosti resornog Ministarstva.

JPNPCG ostvaruje saradnju i sa drugim ministarstvima, a prije svega sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvom prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvom kulture i medija i dr. Nacionalni parkovi saraduju sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju koji vrši redovan monitoring kvaliteta voda, vazduha i ostalih parametara.

Kao rezultat saradnje sa Fondom za zaštitu životne sredine Crne Gore (Eko-fond), dobijena je donacija za nabavku opreme za Službu zaštite za potrebe spašavanja i požara za svih pet nacionalnih parkova u ukupnom iznosu od 153.000,00 € (Iznos subvencije Eko-fonda 85%). Takođe u saradnji sa Eko-fondom, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore će realizovati i projekat „Unapređenje komunalne infrastrukture u Nacionalnom parku Skadarsko jezero" u cilju unapređenje sistema sakupljanja i prečišćavanja otpadnih voda u Parku. Planirana je aktivnost realizacije građevinskih radova za potrebe adekvatnog funkcionisanja separatora masti i ulja za potrebe Upravne zgrade Nacionalnog parka. Realizacija ovog projekta će značajno unaprijediti sistem upravljanja otpadnim vodama u Nacionalnom parku Skadarsko jezero, što će doprinijeti zaštiti prirodnih vrijednosti jezera i očuvanju ekosistema. Unapređenje komunalne infrastrukture će omogućiti efikasno i odgovorno postupanje s otpadnim vodama te minimizirati negativne uticaje na životnu sredinu. Vrijednost projekta je 23.530,00 € a iznos subvencije EKO-FONDA iznosi 85%.

Takođe, JPNPCG implementira različite oblike saradnje sa brojnim naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu. Sa nekim od njih ima potpisane memorandume o saradnji koji bliže uređuju i targetiraju pojedine oblasti na kojima ta saradnja počiva. U cilju pripreme i realizacije turističke sezone Nacionalni parkovi imaju koordinirane aktivnosti sa Nacionalnom turističkom organizacijom i lokalnim turističkim organizacijama. Te aktivnosti su vezane za zajedničku promociju prirodnih i kulturnih vrijednosti na turističkim sajmovima u regionu i inostranstvu. Nacionalni parkovi imaju intenzivnu saradnju sa brojnim nevladinim organizacijama iz oblasti zaštite biodiverziteta i prirode generalno. Sa mnogim od njih sprovodi zajedničke projekte iz oblasti turizma i zaštite životne sredine.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

JPNPCG kontinuirano ostvaruje saradnju sa međunarodnim organizacijama i institucijama, ali uvijek ima prostora za njeno unapređenje. Važno je naglasiti i da većina međunarodnih organizacija funkcioniše na principu plaćanja redovnih godišnjih članarina. Na primjer EUROPARC Federaciji JPNPCG nije uplaćivalo članarinu od 2019.godine uslijed nedostatka finansijskih sredstava, što onemogućava njegovo aktivno učešće na konferencijama, studijskim posjetama, zajedničkim projektima i sl. Članarina prema IUCN organizaciji je uplaćena u toku

2023.godine, što je omogućilo ponovno pokretanje saradnje i učešće na IUCN konferenciji za Evropu i Sjevernu i Centralu Aziju. Kao primjer dobre saradnje navodimo saradnju sa međunarodnom nevladinom organizacijom Parkovi Dinarida.

Služba za projekte i međunarodnu saradnju je unaprijedila svoje kapacitete prisustvom treninzima i zaposlenjem još jednog lica sa iskustvom u pripremi i implementaciji projekata. Na taj način je i prošireno polje istraživanja donatora i konkurisanja. Primjer za to je predati projektni prijedlog za program IPA ADRION .

U toku je i uspostavljanje saradnje sa konzervacijskim grupama kao što je Global Conservation sa ciljem unapređenja Službe zaštite u nacionalnim parkovima.

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore sa crnogorskim partnerom Program za životnu sredinu (EnvPro) i Ekološki centar za razvoj, edukaciju i umrežavanje (EDEN) iz Tirane (Albanija) sa partnerima, početkom februara započeli su zajednički projekat prekogranične saradnje „Sliv Skadarskog jezera - prekogranični rezervat biosfere“. Projekat ima za cilj da donese pozitivan uticaj na važan prekogranični ekosistem koji dijele Albanija i Crna Gora kako bi se održivo i zajednički upravljalo ovim područjem za dobrobit zajednica i same prirode, u skladu sa uslovima UNESCO-ovog programa Čovjek i biosfera. Projekat je počeo 1. februara 2023. godine, trajaće 30 mjeseci, a završava se 31. jula 2025. godine. Podržan je u okviru Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Albanija 2014-2020, Instrument za pretpristupnu pomoć (IPA II), a finansira se iz fondova EU.

JPNPCG je apliciralo i na Interreg ADRION Programme 2021-2027.godina sa projektom „Inovativni modeli upravljanja slatkim vodama u jadranskom i jonskom regionu“. Projekat se fokusira na razvoj inovativnih modela za upravljanje slatkim vodom u Jadranskom i Jonskom regionu. Cilj je unapređenje, očuvanje i održivo korišćenje slatkovodnih resursa kroz primjenu strategija pametne specijalizacije. Ukupna vrijednost projekta je 1.489.382,00 €.

Saradnja sa lokalnim zajednicama

Prioritet u radu JPNPCG je unaprjeđenje saradnje sa lokalnim zajednicama i reprezentativnim predstavnicima koje se ostvaruju kroz različite modalitete.

Tokom programske 2023.godine u cilju unapređenja institucionalne saradnje sa lokalnim zajednicama prikupljeni su podaci o broju lokalnih stejkholdera u granicama NP Skadarsko jezero. S tim u vezi izdvojeno je 11 klastera koji unutar sebe integrišu rad 262 korisnika. Od tog broja najveći dio čine nevladine organizacije -136, turističke agencije - 31, brodari - 25, udruženje vinara - 20, kao i 9 mjesnih zajednica i drugih relevantnih subjekata. Prikupljeni i ovako klasifikovani podaci su dobra osnova za podizanje odnosa sa lokalnim zajednicama na viši nivo, a sve u skladu sa dobrim praksama i preporukama međunarodnih organizacija i zaštićenih područja u Evropi.

Na osnovu analize kao ograničavajući faktori u radu sa lokalnim zajednicama identifikovani su sledeći faktori:

- Veliki broj stanovnika i naselja u granicama Parka-Shodno posljednjem popisu u Opštinama Zeta, Tuzi, Bar i Prijestonici Cetinje, a u djelovima koji administrativno pripadaju NP Skadarsko jezero živi blizu 13.000 stanovnika sa tendencijom porasta;
- Konstantno prisutna opasnost od nelegalnog izlova ribljeg fonda od strane domicilnog stanovništva;

- Nelegalna gradnja na pojedinim lokalitetima unutar granica Parka
- Nedovoljna integrisanost lokalnih zajednica i njihova relativna ambivalentnost u odnosu na procese upravljanja i planiranja zaštićenim područjem;
- Nedostatak administrativnih kapaciteta u samom Parku koji bi mogao intenzivirati i unaprijediti rad sa lokalnim zajednicama
- Nedefinirani plovni putevi kojima se vrši organizovani prevoz turista, neuređenost pristana, kao i postojanje privatnika koji se bave organizovanim prevozom turista (krsterenje Jezerom), a koji posluju u sivoj zoni
- Neintegrisanost privrednih djelatnosti kao što su poljoprivreda, vinarstvo, ribolov i drugo sa turističkom privredom
- Nedovoljna saradnja sa predstavnicima mjesnih zajednica i njihova ne participacija u procesu donošenja i implementacije Planova i Programa upravljanja NP Skadarsko jezero
- Neadekvatno odlaganje i odvoženje otpada iz domaćinstava
- Nedostatak i neuređenost parking prostora na Vranjini i u Virpazaru

Socio-ekonomski forumi

U prethodnom planskom periodu u NP Skadarsko jezero formiran je Socio ekonomski forumi koji ima savjetodavnu ulogu.

Isti je formiran sa ciljem unapređenja svih oblika saradnje sa lokalnim strukturama, sa generalnim ciljem veće inkluzivnosti prilikom donošenja planova, programa i njihove implementacije. U njihovom formiranju korišćene su tehničke preporuke i smjernice od strane svih relevantnih međunarodnih institucija i organizacije (IUCN, WWF, UNESCO i dr) i formalno implementirane najbolje upravljačke prakse iz razvijenih evropskih zemalja.

Učešće lokalnih struktura u upravljačkim okvirima zaštićenih područja je tekovina koju baštine države EU i kroz formiranje Savjeta (kao neformalnih tijela) JPNPCG je nastoji da u skladu sa geografskim i socijalno ekonomskim specifičnostima područja prati savremene trendove.

Cilj savjeta je povećanje transparentnosti u radu, kao i veću participativnost lokalnih struktura prilikom kreiranja politika zaštite i održivog razvoja.

Rad savjeta imao je svoj kontinuitet u prethodnom periodu, a u programskoj 2023.godini njihov rad je izdignut na viši nivo. Formirana je baza podataka koja broji 11 klastera i uključuje niz različitih udruženja i organizacija. Isti predstavljaju dobru osnovu za aktivnu participaciju lokalnih struktura u radu Parka, kao i za realizaciju brojnih zajedničkih aktivnosti na zaštiti i održivom razvoju područja.

Toko 2023.godine održan je jedan generalni sastanak sa predstavnicima svih klastera. Takođe, održan je sastanak sa predstavnicima klastera: turističkih organizacija, turističkih agencija, turističke privrede (vlasnici privatnog smještaja, restorana i hotela) i vinara, a do kraja programske 2023.godine održaće se sastanak sa predstavnicima klastera koji uključuju: mjesne zajednice, Upravu za inspeksijske poslove i privredne i sportske ribolovce.

Fizička zaštita Parka

Zaštitna funkcija se zasniva na stručnim i naučnim osnovama i saznanjima o stanju i ugroženosti određenog prostora i prirodnih dobara, što je preduslov za dobro gazdovanje i

upravljanje. S obzirom na karakter ovog Parka, fizička i stručna zaštita imaju poseban značaj koji mora da bude kontinuiran i sinhronizovan proces kojim se obezbjeđuje zaštita svih ekosistema, odnosno cjelovitog prostora. Posao fizičke zaštite neposredno realizuje 18 nadzornika i šef Službe zaštite. Starosna struktura zaposlenih u Službi fizičke zaštite je nepovoljna i njen prosjek je oko 50 godina. Fizička zaštita Parka sprovodi 24h neprekidno po smjenama, pa se pokazalo neophodnim angažovanje još četiri nadzornika mlađe životne dobi. Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanje protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (nezakoniti ribolov, nedozvoljena gradnja, nezakonitog lova i dr.).

Tokom 2023. godine i saradnji sa EKO Fondom obezbijeđena su sredstva za nabavku uniformi. Služba zaštite raspolaže sa devet plovila, od kojih je njih pet ispravno, tri nijesu registrovana i jedno nije u voznom stanju. Plovni park je generalno gledano star, te je neophodno službu opremiti novim plovilima i vanbrodskim motorima, ali i jednim terenskim vozilom kako bi se pojačala kontrola prostora Parka i sa kopna. Neophodnim se pokazuje i nabavka dodatne opreme, naročito one koja se odnosi na rad noću, kao i kontinuirana edukacija nadzornika.

U svakodnevnom radu na kontroli prostora Služba fizičke zaštite saraduje sa Službom za monitoring, a po potrebi i sa graničnom policijom, Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Agencijom za zaštitu životne sredine i NVO sektorom. Saradnja sa pomenutim akterima rezultirala je dobrim rezultatima na kontroli prostora Parka, naročito u segmentu sprječavanja nelegalnog ribolova.

Potrebno je produžiti rješenje o organizovanju rada unutrašnje službe zaštite od starane Uprave policije, na osnovu člana 196. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku.

Obilježavanje granica

NP Skadarsko jezero nema jasno definisane i obilježene granice, što predstavlja veliku prepreku i izazov za zaštitu i upravljanje prostorom Parka. S tim u vezi, u narednom planskom periodu, shodno Zakonu uputiće se organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Park, inicijativa za formiranje radnog tijela kako bi se definisali izvori finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka.

Otpad

U cilju zaštite prostora od formiranja nelegalnih odlagališta otpada na području Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno obavlja aktivnosti u cilju sanacije predjela gdje se formiraju nelegalna odlagališta, pri čemu se prikupljaju podaci o zoni Parka, lokaciji, veličini deponije, vrsti otpadnog materijala i da li je pristupačno mjesto za odvoz otpada. Služba ambijentalne higijene redovno vrše aktivnosti u cilju održavanja prostora Parka čistim, ali je dodatna pomoć svih zainteresovanih subjekata i ekološki odgovornih građana uvijek dobrodošla.

Antropogeni pritisci na području Parka uglavnom su izraženi kroz nesavjesno odlaganje otpada koji predstavljaju veliki pritisak na životnu sredinu. Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore prepoznaje važnost održivog upravljanje otpadom naročito zbog vidljivih uticaja otpada po zdravlje i životnu sredinu.

U toku 2023. godine predložen je Nacrt državni plan upravljanja otpadom za Crnu Goru za period 2023 – 2028. godina, kao i Izvještaj Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za Državni plan upravljanja otpadom za period 2023-2028. godina. Takođe, Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore organizuje akcije uklanjanja otpada sa prostora Parka povodom obilježavanja značajnih ekoloških datuma u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju očuvanja prirode zaštićenih područja.

U narednom periodu nastaviće se sa preduzimanjem mjera i aktivnosti koje sprovodi Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj kroz praćenje važeće strateške dokumentacije koja se tiče upravljanja otpadom - Državni plan upravljanja otpadom i lokalni planovi za upravljanje komunalnim i neopasnim građevinskim otpadom, kao i kroz Zakon o upravljanju otpadom i Zakon o komunalnim djelatnostima.

2.3. SMJERNICE ZA NAUČNO - ISTRAŽIVAČKI RAD

U narednom periodu potrebno je nastaviti sa naučnoistraživačkim istraživanjima na prostoru Nacionalnog parka jer i dalje ne postoje kompletni podaci o stanju biodiverziteta, a mnogi podaci su zastarjeli i potrebno ih je dopuniti novim istraživanjima. Sa aspekta upravljača veoma je važno imati dobar uvid u kompletno stanje i status značajnih populacija i vrsta flore i faune, kao i stanja ekosistema.

U prethodnom periodu započet je proces uspostavljanja Natura 2000 mreže u Crnoj Gori, pa će se daljim planiranim istraživanjima na uspostavljanju mreže, dobiti jasna slika o stanju staništa i vrsta od značaja. Takođe će se stvoriti preduslovi za adekvatan način upravljanja definisan EU standardima.

Javno preduzeće za nacionalne parkove će podstaći i afirmisati svaki naučno-istraživački projekat i rad za koji se naučne institucije i pojedini naučni radnici opredijele u narednom periodu, pri čemu će se pridržavati odredaba Zakona o zaštiti prirode (Sl. list CG br.51/08 i 62/13), a koje se odnose na pribavljanja dozvole od Agencije za zaštitu prirode.

Prioriteti zaštite prirodnih vrijednosti realizovaće se sa naročitim fokusom na:

- Istraživanja algoflore
- Istraživanje vodenih makrofita
- Istraživanje invazivnih vrsta
- Istraživanje gljiva;
- Istraživanja faune beskičmenjaka;
- Istraživanje ihtiofaune
- Istraživanje biodiverziteta pećina i jama;
- Istraživanje ornitofaune;
- Istraživanje batrahofaune;
- Istraživanje herpetofaune;
- Istraživanje faune sitnih sisara;
- Implementiranje mjera zaštite komponenti biodiverziteta;
- Identifikovanje i restauracija narušenih ekosistema;
- Edukacija lokalnog stanovništva i posjetilaca

Smjernice koje se odnose na prioritete u vezi sa održivim razvojem:

- Podržavati sve vidove održivog turizma;
- Uspostaviti efikasan sistem upravljanja posjetiocima;
- Podrška i kreiranje tradicionalnog i održivog korišćenja prirodnih resursa od strane lokalnog stanovništva
- Podržavati socio-ekonomski i kulturni razvoj ovog regiona.

3. VEZA SA PLANOM UPRAVLJANJA NP SKADARSKO JEZERO 2021-2025.

Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/2016 i 18/2019), metodologija izrade Plana upravljanja u najvećoj mjeri je definisana kroz propisani sadržaj ovog planskog dokumenta koji se navodi u zakonu.

U Planu upravljanja NP Skadarsko jezero 2021-2025. definisano je 6 strateških oblasti u okviru kojih su formulisani ciljevi upravljanja sa setom aktivnosti koje su vremenski definisane. Član 58 Zakona o zaštiti prirode navodi da se Plan upravljanja implementira kroz usvajanje godišnjih programa upravljanja i Izvještaje o realizaciji godišnjih programa upravljanja koji se dostavljaju nadležnom ministarstvu.

Strateško opredjeljenje Plana se zasniva na setu strateških oblasti, i u vezi sa tim definisanih ciljeva. Ovakvim pristupom će se obezbijediti neometano funkcionisanje i integrisanje različitih ciljeva u jednu cjelinu. Plan propisuje aktivnosti koje će se obavljati u periodu 2021-2025. godine, a koje će biti usmjerene na ispunjavanje definisanih ciljeva upravljanja.

Za vrijeme važenja Plana upravljanja 2021–2025. godina, ciljevi upravljanja grupisani u strateške oblasti koje proizilaze iz dugoročne vizije predstavljaju glavne smjernice za planiranje i sprovođenje konkretnih aktivnosti upravljanja. U slučaju promjene prirodnih, finansijskih, metodoloških i drugih uslova, moguće je vršiti izmjene ili dopune ciljeva upravljanja ili upravljačkih aktivnostima u Godišnjim programima upravljanja.

3.1. STRATEŠKO OPREDELJENJE – VIZIJA

VIZIJA

Nacionalni park Skadarsko jezero Ramsar područje, jedinstveni vodeni objekat mjesto očuvanih univerzalnih prirodnih fenomena i kulturno istorijskih vrijednosti područja, koji su okvir razvoja održivog turizma zasnovanog na prirodi i tradicionalnosti. Primjer dobrog upravljanja kroz blisku saradnju sa lokalnim zajednicama i razvoj lokalnih ekonomija

3.2. STRATEŠKI CILJEVI ZA UPRAVLJANJE NP SKADARSKO JEZERO

Strateško opredjeljenje planskog upravljanja Parkom se zasniva na setu strateških oblasti i definisanih ciljeva. Ovakvim pristupom se obezbjeđuje neometano funkcionisanje i integrisanje različitih ciljeva.

Postavljeni koncept čini set strateških oblasti:

1. Istraživanje, praćenje, obnova i unaprjeđenje ekosistema, staništa i vrsta
2. Očuvanje, unapređenje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala
3. Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka
4. Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi
5. Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama
6. Efikasna kontrola prostora Parka

Definisanjem ovih strateških ciljeva omogućava se povezivanje različitih strateških oblasti, što je neophodan preduslov za uspješno i efikasno upravljanje prostorom Parka. Ovako postavljen koncept upućuje na zaključak da je ovaj prostor predisponiran za model održivog korišćenja.

3.3. PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2024. GODINU – DINAMIKA I REALIZACIJA

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta	
Cilj 1.1.	Unapređenje informacione baze podataka o flori Nacionalnog parka kroz literaturni i terenski rad , softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika
<i>Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unapređena (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period</i>	
Aktivnost 1.1.2	Izraditi mobilnu aplikaciju u cilju boljeg monitoringa i prikupljanja podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena mobilna aplikacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Za potrebe monitoringa i prikupljanja taksonomskih i stanišnih podataka izradiće se mobilna aplikacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Instalirana aplikacija za monitoring
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	S obzirom da aktivnost nije realizovana 2021. godine, njena

	realizacija se planira za ovu godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.1.3	Nastaviti inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona u postojećoj bazi podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inventarisanih biljnih taksona</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se sa unosom literaturnih i terenskih podataka u Excel-bazu, na sređivanju i sistematizaciji taksonomskih i drugih podataka, na nomenklaturnim usaglašavanjima unijetih taksona sa važećim evropskim listama (Flora Europaea, Catalogue of Life, The Euro+Med PlantBase i The Plant List). Definisanjem važećeg naziva (accepted name) riješiće se problem sinonima i utvrditi konačan broj popisanih taksona na nivou vrste i podvrste. Upoređivanjem sa EU IUCN listom utvrdiće se konzervacijski status taksona na nivou Evrope i na globalnom nivou. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Prikupljeni literaturni izvori, četiri terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	160,00€
Aktivnost 1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom Qgis i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.2	Obaviti monitoring i analizu stanja biljnih vrsta koje se nalaze na listama HD (Annex II i IV) i BC (Anex I)
<i>Indikator cilja: Očuvano stanište i populacije vrsta Marsilea quadrifolia i Caldesia parnassifolia</i>	
Aktivnost 1.2.1	Pratiti stanje na staništu <i>Marsilea quadrifolia</i> na lokalitetu Moračica, zbog mogućeg zarastanja i gubitka staništa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju Marsilea quadrifolia na lokalitetu Moračica</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Dvije subpopulacije <i>Marsilea quadrifolia</i> uz obale rijeke Moračice su novi nalazi ove vrste za Crnu Goru. Zbog nacionalnog i međunarodnog značaja, kao rijetke vrste ugrožene zarastanjem staništa, nastaviće se praćenje stanja populacije i eventualnih promjena na staništu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Iako nije po dinamici Plana upravljanja, zbog evidentiranog zarastanja staništa, aktivnost je uvršćena i za 2024 godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	120,00€
Aktivnost 1.2.2	Nastaviti istraživanja za vrstu <i>Caldesia parnassifolia</i> na lokalitetima Pančeva oka i Crni žar

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o istraživanjima <i>Caldesia parnassifolia</i> lokalitetima Pančeva oka i Crni žar</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	<i>Caldesia parnassifolia</i> je identifikovana na dva lokaliteta na području Skadarskog jezera. Zbog nacionalnog i međunarodnog značaja, kao rijetke i ugrožene (zarastanjem staništa) vrste, nastaviće se praćenje stanja populacije i eventualnih promjena na evidentiranim staništima i istraživanja na potencijalnim staništima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>120,00€</i>
Cilj 1.3	Izvršen monitoring u ugroženim Natura staništima i uspostavljen sistem upravljanja
<i>Indikator cilja: Izveštaj monitoringa i definisane površine za očuvanje</i>	
Aktivnost 1.3.1	Nastaviti aktivnosti na očuvanju vrste i zajednice skadarskog hrasta na stanišnom tipu 92A0
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Definisana konkretna površina za očuvanje staništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodnih istraživanja, uspostaviće se monitoring tzv. stabala budućnosti i parcela na kojima je ustanovljen spontani proces revitalizacije zajednice skadarskog hrasta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>120,00€</i>
Aktivnost 1.3.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 92A0
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju staništa i izrađene mape distribucije staništa i definisane mjere zaštite</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se odraditi istovremeno sa aktivnost 1.3.1.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>120,00€</i>
Cilj 1.4	Utvrđiti stanje i uticaj invazivnih vrsta i definisati mjere za njihovu kontrolu i suzbijanje
<i>Indikator cilja: Definisane mjere kontrole i suzbijanja invazivnih vrsta</i>	
Aktivnost 1.4.1	Nastaviti istraživanja distribucije invazivnih vrsta sa akcentom na <i>Amorpha fruticosa</i> i <i>Egeria densa</i>
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenim istraživanjima distribucije <i>Amorpha fruticosa</i> i <i>Egeria densa</i></i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Dosadašnja istraživanja stručne službe JPNPCG su pokazala da je zabrinjavajuća dinamika širenja invazivnih vrsta <i>Amorpha fruticosa</i> na plavnim staništima sjeverne obale Skadarskog jezera i <i>Egeria densa</i> u vodotoku rijeke Šegrtnice i u rijeci Plavnici. 2023. godine

	se bilježi pojavljivanje <i>Egeria densa</i> i <i>Elodea canadensis</i> u voadama Skadarskog jezera, kao i <i>Elodea canadensis</i> u vodotoku Moračice. Nastaviće se istraživanja distribucije ovih vrsta na drugim plavnim područjima i vodotocima Skadarskog jezera. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Odgovornost	Četiri terenska izlaska, prevoz
<i>Troškovi realizacije</i>	160,00€
Aktivnost 1.4.2	U skladu sa Zakonom o stranim invazivnim vrstama sprovesti upravljanje u koordinaciji sa nadležnim institucijama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnijetih inicijativa prema nadležnim institucijama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj će izvjestiti Agenciju za zaštitu životne sredine o stanju na terenu i primjenjivati mjere nadgledanja ili eventualnog uklanjanja u skladu sa dobijenim preporukama. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Mišljenje Agencije za zaštitu životne sredine
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Agencija za zaštitu životne sredine
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.5	Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe
<i>Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisanih kontrola kroz aplikaciju</i>	
Aktivnost 1.5.1.	Izraditi mobilnu aplikaciju za rad na terenu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena mobilna aplikacija</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Za potrebe monitoringa i prikupljanja podataka o ubiranju divlje flore u komercijalne svrhe izradiće se mobilna aplikacija. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	S obzirom da aktivnost nije realizovana 2023. godine, njena realizacija se planira za ovu godinu.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.5.2.	Obučiti nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obučениh nadzornika za korišćenje mobilne aplikacije</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju lakšeg prikupljanja podataka o ubiranju ljekovite flore, samoniklog jestivog bilja i gljiva na prostoru NP obučiće se nadzornici u Parku za korišćenje mobilne aplikacije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija, obučeni nadzornici za korišćenje aplikacije
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost se nadovezuje na Aktivnost 1.5.1.
<i>Troškovi realizacije</i>	60,00€
Aktivnost 1.5.3.	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izvršenih kontrola. Broj terenskih podataka unijetih u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u bazu podataka, uradiće se analiza i kartografski prikaz. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Mobilna aplikacija, obučeni nadzornici za korišćenje aplikacije
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Napomena	Aktivnost se nadovezuje na Aktivnosti 1.5.1. i 1.5.2.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>120,00€</i>
Cilj 1.6	Očuvani šumski ekosistemi
<i>Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka</i>	
Aktivnost 1.6.1	Sprovesti mjere zaštite od požara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka protivpožarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju preventivnih mjera zaštite, kao i efikasnog reagovanja, odradiće se nabavka potrebne opreme, instalacija potrebne infrastrukture i distanciono praćenje požara uz pomoć GIS tehnologije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Pravna služba, Direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>5.000,00€</i>
Aktivnost 1.6.2	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unijetih podataka u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se obezbjeđivanje softverskih rješenja u kojem će se uskladištiti vektorizovani postojeći i terenski podaci. Upoređivanjem i preklapanjem postojećih i prikupljenih terenskih podataka će se obezbijediti adekvatnije i efikasnije donošenje odluka u cilju zaštite i unaprjeđenja stanja šumskih ekosistema. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Računar
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.000,00€</i>
Aktivnost 1.6.3	Pratiti stanje značajnih šumskih vrsta: lovora (<i>Laurus nobilis</i>) i skadarskog hrasta (<i>Quercus robur ssp. scutariensis</i>)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o monitoringu i stanju lovora i skadarskog hrasta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na unaprijed evidentiranim lokacijama vršiće se kontinuirani monitoring lovora (<i>Laurus nobilis</i>) i skadarskog hrasta (<i>Quercus robur ssp. scutariensis</i>). Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska dana, službeno vozilo, čamac

Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 1.6.5	Sprovesti monitoring i adekvatne mjere prilagođavanja i adaptacije i obuka u cilju ublažavanja efekata klimatskih promjena
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Imajući u vidu značaj mjera adaptacije i prilagođavanja šumskih ekosistema na globalne promjene klime, sprovodiće se kontinuirani monitoring šumskih ekosistema. Takođe, mjere adaptacije i prilagođavanja će se sprovesti kontinuirano u zavisno od evidentirani promjena u ekosistemima. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska dana, službeno vozilo, čamac
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba zaštite Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	120,00€
Cilj 1.7	Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira
Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka	
Aktivnost 1.7.1	Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni Lepidoptera
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti Lepidoptera, kao i dopunjavanje liste monitoringom
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.7.2	Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju dnevnih leptira</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Pet terenskih izlazaka, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Cilj 1.8	Uređen i održiv ribolov na Skadarskom jezeru
Indikator cilja: Dobijeni podaci o stanju ribljeg fonda; Dobijena statistika ulova; Dobijene smjernice upravljanja.	
Aktivnost 1.8.1	Sertifikovati i markirati ribolovne alate
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sertifikovani ribolovni alati u skladu sa pravilnikom o istim</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Unaprijediti saradnju sa ribolovcima i organizovati sastanke kako bi se sertifikovali i markirali ribolovni alati. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka, donošenje pravilnika, nabavka markera

Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, udruženje ribara
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 1.8.2	Vršiti evidenciju ulova u bazi podataka u saradnji sa udruženjem ribara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uneseni podaci o ulovu u bazu koju vodi nadležno Ministarstvo</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Neophodno je donijeti podzakonske akte, kojim bi se uredilo da se evidencija ulova unosi u bazu podataka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Podzakonski akti
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, udruženje ribara, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi da li će se donijeti podzakonski akti
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 1.8.3	Sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede raditi na daljem uređenju privrednog ribolova
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj novih podzakonskih akata i broj sastanaka radnih grupa za ribarstvo</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na sastancima koje organizuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, a koji se odnose na uređenje ribarstva i donošenje novih podzakonskih akata. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi prevoza
Odgovornost	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.8.4.	Vršiti istraživanja diverziteta ihtiofaune u saradnji sa naučnim institucijama
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaji o stanju ihtiofaune i ribarstva</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	JPNPCG je apliciralo na Interreg Adrion Program sa projektom "Inovativni modeli upravljanja slatkim vodama u jadranskom i jonskom regionu". Cilj projekta je unapređenje, očuvanje i održivo korišćenje slatkovodnih resursa sa fokusima na ihtiofaunu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Definisano je kroz projekat
Odgovornost	PMF, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi da li će projekat dobiti finansijska sredstva
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 1.8.5.	Održavati redovne kontakte sa ribarskim udruženjima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa sportskim i privrednim ribolovcima, kako bi se adekvatno planirale i sprovodile aktivnosti vezane za održivo korišćenje i zaštitu ribljeg fonda. Prioritet 1

Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.9	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.9.1.	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim i istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 1.9.2.	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o nultom stanju</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	120,00€
Cilj 1.10	Monitoring i istraživanje kolonijalnih vrsta ptica u specijalnim rezervatima prirode
Indikator cilja: Ažurirani podaci na nivou populacija kolonijalnih vrsta	
Aktivnost 1.10.1	Sprovesti kontinuirani monitoring kolonijalnih vrsta u toku dva godišnja aspekta
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenim aktivnostima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontinuiran terenski rad, obilazak kolonija u rezervatima prirode, procjena populacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Šest terenskih izlazaka, službeno plovilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	240,00€
Aktivnost 1.10.2	Vršiti istraživanje i monitoring kolonijalnih vrsta ptica na cjelokupnom prostoru jezera sa akcentom na bjelobradu čigru
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj kolonija bjelobrade čigre; izvještaj o sprovedenim aktivnostima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se monitoring bjelobrade čigre na lokalitetima koji su označeni u prethodnim godinama. Lociraće se mjesta novih kolonija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal

Potrebno za realizaciju	Šest terenskih izlazaka, službeno plovilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	240,00€
Cilj 1.11	Očuvanje diverziteta ptica i njihovih staništa
Indikator cilja: Sistemski očuvano stanje populacija ptica	
Aktivnost 1.11.1	Vršiti utvrđivanje zimskog cenzusa vodenih ptica (IWC)
<i>Indikator aktivnosti</i>	Izvršice se utvrđivanje zimskog cenzusa vodenih ptica (IWC)
Opis aktivnosti i njen prioritet	Brojanje vrsta ptica na cjelokupnoj površini NP Skadarsko jezero u zimskim mjesecima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, službeno plovilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	120,00€
Aktivnost 1.11.2	Sprovesti monitoring populacija ptica u toku proljećnjeg i ljetnjeg godišnjeg aspekta
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj monitoringa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se populacije najznačajnijih gnjezdarica Parka u toku dva godišnja aspekta. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, službeno vozilo i plovilo
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	160,00€
Aktivnost 1.11.3	Sprovesti monitoring populacije pelikana (<i>Pelecanus crispus</i>) cjelogodišnji aspekt
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj monitoringa populacije pelikana</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontinuirano sprovesti monitoring u svim godišnjim aspektima; monitoring uspješnosti gniježđenja; prostorna distribucija; vitalnost populacije; prstenovanje mladih jedinki. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Terensko auto, čamac, dvanaest terenskih izlazaka
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	480,00€
Aktivnost 1.11.5	Pratiti stanje indikatorskih vrsta ptica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaji i preporuke</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno prethodno definisanom listom indikatorskih vrsta, pratiće se stanje njihovih populacija na Jezeru, a po potrebi definisati mjere zaštite. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Čamac, šest terenskih izlazaka
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	160,00€
Aktivnost 1.11.6	Formirati ornitološku stanicu na postojećem objektu na lokaciji Vaškaut
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen projekat adaptacije objekta na Vaškautu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Angažovaće se projektant za izradu projekta adaptacije objekta na

prioritet	lokaciji Vaškaut u svrhu formiranja ornitološke stanice. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	1.500,00€
Cilj 1.12	Očuvane populacije slijepih miševa
Indikator cilja: Broj Istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.12.2	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Upotrebom ultrazvučnih detektora i „nevidljivih“ mreža vršiče se istraživanje diverziteta slijepih miševa na području NP. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	240,00€
Aktivnost 1.12.3.	Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Definirani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu podataka sakupljenih u period 2020-2024 definisaće se ugrožena staništa/skloništa i predložiće se mjere konzervacije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.13	Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna
Indikator cilja: Izrađena lista prisutnih vrsta sa mapom distribucije i ocjenom stanja populacija	
Aktivnost 1.13.2	Monitoring stanje vrsta iz porodice kuna
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj monitoringa o stanju vrsta iz porodice kuna</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se terenska istraživanja na području Parka i registrovaće se prisutnost vrsta iz porodice kuna. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	tri terenska izlaska, prevoz
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	240,00€
Aktivnost 1.13.3.	Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađene mape distribucije potencijalnih staništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu podataka dobijenih terenskim istraživanja (Aktivnost 1.13.2) izradiće se liste prisutnih vrsta iz porodice Mustelidae i kartirati njihova najznačajnija staništa. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal

Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 1.14	Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa
Indikator cilja: Ekološki kvalitet vode je na zadovoljavajućem nivou	
Aktivnost 1.14.1	Monitoring hidroloških objekata
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Ispitan kvalitet vode Skadarskog jezera, obezbijeđena dugoročna zaštita i održivo korišćenje</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršice se monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom Zakonskom regulativom. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Prikupiti zvanične podatke, po potrebi trenski izlasci, terensko vozilo, smještaj
Odgovornost	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Uprava za vode, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	160,00€

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređenje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala	
Cilj 2.1	Očuvana materijalna kulturna baština
Indikator cilja: Broj Istraženih i valorizovanih elemenata materijalne kulturne baštine Parka	
Aktivnost 2.1.3	Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje implementiraju nadležne institucije
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata i sprovedenih mjera zaštite</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sa stručnim timom Centra za konzervaciju i arheologiju Crne Gore obavice se arheološko rekognosciranje potencijalnih arheoloških lokaliteta na prostoru Parka i užeg okruženja, kao prva faza budućih detaljnih istraživanja i iskopavanja. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 2.1.4	Pokretati inicijative za uspostavljanje zaštite kulturnih dobara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj pokrenutih inicijativa. Broj zaštićenih kulturnih dobara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to kulturno dobro.

	Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 2.1.5	Održavati utvrđene komplekse Žabljak Crnojevića, Lesendro i Grmožur od obrastanja vegetacijom
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenim aktivnostima uklanjanja vegetacije sa utvrđenja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se uklanjanje rastinja na najposjećenijim tvrđavama Jezera. Aktivnost se obavlja u vrijeme vegetacione sezone, kao jedna od važnih mjera zaštite bedema od agresivnog bujanja vegetacije. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Vozilo, gorivo i neophodne mašine i alatke za uklanjanje vegetacije
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture; Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	400,00€
Cilj 2.2	Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka
<i>Indikator cilja: Broj promovisanih i prezentovanih elemenata materijalne kulturna baština Parka</i>	
Aktivnost 2.2.2	Osmisliti i realizovati stalne postavke tematskih zbirki kulturno-istorijskog nasljeđa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Organizovana stalna postavka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Centru za posjetioce u Virpazaru instalirana je stalna postavka tematske zbirke kulturno-istorijskog nasljeđa. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	/
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj; direktor
Napomena	Aktivnost je realizovana tokom 2022.godine
<i>Troškovi realizacije</i>	160,00€
Aktivnost 2.2.3	Pratiti stanje i preduzimati neophodne konzervatorske mjere na eksponatima tematskih zbirki kulturno-istorijskog nasljeđa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju eksponata; Izveštaj o preduzetim konzervatorskim mjerama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se stanje i preuzeti neophodne konzervatorske mjere na eksponatima kulturno-istorijskog nasljeđa koji su izloženi u

	centrima za posjetioce na Vranjini i u Virpazaru. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, direktor JPNPCG
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Aktivnost 2.2.4	Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih izložbi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se tematske izložbe povodom značajnih datuma, na prijedlog angažovanog eksperta za materijalnu kulturnu baštinu. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Aktivnost 2.2.5	Prikupljati foto-dokumentaciju i arhivsku građu sa područja Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o prikupljenoj građi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se starija foto-dokumentacija i arhivska građa sa područja Parka u digitalnoj formi. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Angažovanje eksperta za materijalnu kulturnu baštinu
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 2.3	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine
<i>Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine</i>	
Aktivnost 2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Inventarisanje NKN, gdje bi prikupljena dokumentacija imala osim popunjavanja relevantne baze podataka, bila iskorišćena za potrebe upisa novog elementa u Nacionalni registar nematerijalnog

	kulturnog nasljeđa Crne Gore. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Aktivnost 2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se podaci od pojedinaca direktno na terenu koji su posljednji nosioci i čuvari običajne prakse znanja i vještina, kroz kontinuitet prenošenja ovih kulturnih obrazaca s ciljem da se obezbijedi efikasnija promocija NKN kroz jačanje svijesti o njegovom značaju. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	150,00€
Aktivnost 2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popunjenih upitnika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Popunjavanje obrazaca u vidu upitnika za svaki evidentirani element NKN. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Literaturno i arhivsko istraživanje u fondovima relevantnih institucija
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aktivnost uslovljena istraživačkim nalazima na terenu (jer svaki element NKN ne podrazumijeva zakonsku zaštitu) i zavisi od stručne procjene. Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite elemenata nematerijalnog kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to nematerijalno kulturno dobro. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	400,00€
Aktivnost 2.3.5	Organizovati manifestacije i učestvovati na sajmovima, izložbama i kulturno-umjetničkim programima koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajmova</i>
Opis aktivnosti i njen	Unaprijediti NKN kroz osmišljavanje i realizovanje manifestacija od

prioritet	posebnog značaja za Park, kao i sajмова, izložbi i kulturno umjetničkih programa. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi, treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska i troškovi realizacije manifestacija
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	1.500,00€
Aktivnost 2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aktivnosti usklađene sa programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa, na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Aktivnost 2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine“
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Realizovan program „Dani evropske baštine“</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pod okriljem inicijative „Dani evropske baštine“, kreiraće se i realizovati program obilježavanja ove značajne manifestacije, konkretno u ovom Parku, ukoliko bude korespondirala sa zadatom temom. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja manifestacije
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisice od teme koju predloži Ministarstvo kulture i medija za 2024. godinu
<i>Troškovi realizacije</i>	2.500,00€

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka	
Cilj 3.1	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija
<i>Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period</i>	
Aktivnost 3.1.1	U saradnji sa osnovnim školama koje gravitiraju u Parku i nadležnim ministarstvom sprovodiće se uspostavljanje edukativnih programa i izradiće se edukativni materijali
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program. Broj izrađenog</i>

	<i>edukativnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se edukativne radionice po programu „Obradujmo prirodu – NP Skadarsko jezero“. Organizovaće se edukativne radionice i akcije po programu „Mladi čuvari NP Skadarsko jezero“. Organizovaće se edukativne radionice na temu „Ribolovni zabran“. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Materijal i oprema za održavanje edukativnih radionica, troškovi prevoza učesnika
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, osnovne škole koje gravitiraju ka Parku, nadležno ministarstvo
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 3.1.2	U saradnji sa TO obilježiti značajne ekološke datume
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj obilježenih ekoloških datuma, Broj održanih radionica, Broj učesnika na radionicama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih datuma i to: <ul style="list-style-type: none"> • 2. februar - Svjetski dan vlažnih staništa • 22.mart - Svjetski dan voda • 22. april - Dan planete zemlje • 4. maj – Međunarodni dan ptica • 22. maj - Svjetski dan biodiverziteta • 24. maj - Evropski dan parkova • posljednja nedjelja maja - Svjetski dan vidre • 5. jun - Dan zaštite životne sredine • 31. jul - Svjetski dan nadzornika • 30. avgust – Međunarodni dan slijepih miševa • 4. oktobar - Svjetski dan životinja Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Nabavka materijala za održavanje radionice, troškovi za realizaciju manifestacije, troškovi organizacije prevoza učesnika
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO: Bar, Podgorica, Cetinje, Tuzi i Zeta
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 3.1.3	U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljane interpretativne programe obilaska Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO Cetinje kojima Park pripada osmisliće se interpretativni program obilaska Rijeke Crnojevića. Prioritet 2.
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Terenski izlasci, štampa lifleta
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO: Bar, Podgorica, Cetinje, Tuzi i Zeta
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>800,00€</i>

Aktivnost 3.1.4	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore formirati nove edukativne staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirana jedna nove edukativna staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se Elaborat formiranje edukativne staze „Šuma na vodi" na lokalitetu Vranjina (ušće rijeke Morače). Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, troškovi uređenja staze
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Napomena	Shodno zakonu o zaštiti prirode pribaviće se dozvola za uređenje edukativne staze od strane nadležnog organa
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>5.000,00€</i>
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
<i>Indikator: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode</i>	
Aktivnost 3.2.1	Sprovesti PR kampanje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sprovedenih PR kampanja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovođiće se PR aktivnosti u cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka, značajnih ekoloških datuma, manifestacija i događaja, kao i drugih aktivnosti koje se implementiraju u Parku, putem veb-sajta, objava na društvenim mrežama, saradnjom sa medijima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi promocije na društvenim mrežama i snimanja promotivnih priloga/materijala
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.500,00€</i>
Aktivnost 3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i internacionalnim sajmovima turizma koji se budu oglašavali tokom programske godine. Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Zakup sajamskog prostora, priprema i brendiranje štandova, troškovi smještaja i prevoza učesnika
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>3.000,00€</i>
Aktivnost 3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i događaja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa LTO organizovaće se sljedeće manifestacije i događaji: - Dan Skadarskog jezera (jun) - Dan krapa

	- Dan grožđa (septembar) - Dan Koštanijade (oktobar) - Dan vina i ukljeve (decembar) - Dani ekološke baštine Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi za organizovanje manifestacije, iznajmljivanje štandova
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Aktivnost 3.2.4	Izraditi promotivni materijal
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina izrađenog promotivnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa promotivnog i korporativnog materijala sa logom i motivima NP Skadarsko jezero. Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Štampa, javna nabavka
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	800,00€

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi	
Cilj 4.1	Unapređena i razvijena turistička posjetilačka infrastruktura Parka
<i>Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture</i>	
Aktivnost 4.1.1	Unaprijediti Centre za posjetioce na Vranjini, Virpazaru i Podhumu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Unaprijeđeni postojeći centri za posjetioce na Vranjini, u Virpazaru i u Podhumu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se zanatsko-molerski radovi u Centru za posjetioce i Upravnoj zgradi na Vranjini. Prioritet 2.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	5.000,00€
Aktivnost 4.1.2	Unaprijediti Expo prostor na Vranjini
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena zamjena folija na info tablama, popravka i farbanje drvene konstrukcije, popravka krova</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiti popravku i farbanje drvene konstrukcije i popravku krova na Expo prostoru ispred Upravne zgrade na Vranjini. Izvršice se zamjena dotrajalih folija i zamjena dotrajale drvene konstrukcije. Izradiće se skulptura karakteristične životinje Parka, nastavak projekta skulpture u Nacionalnim parkovima. Kroz izradu skulpture životinje karakteristične za ovaj prostor, predstaviće se identitet Parka. Angažovaće se vajar koji će po traženim instrukcijama izraditi skulpturu. Nakon izrade, odabraće se lokacija i postaviti skulptura na odgovarajućoj lokaciji.

	Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka, troškovi popravke, roškovi angažovanja vajara honorar, i troškovi transporta instalacije skulpture, pet terenskih izlazaka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	10.000,00€
Aktivnost 4.1.4	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka i u Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj postavljenog informativnog mobilijara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti pet informativno-najavnih, četiri table dobrodošlice i osam smjerokaznih tabli ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka, angažovanje stručnog nadzora
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	U toku 2023. godine raspisan je javni konkurs za izradu Elaborata za postavljane najavnih, glavnih i informativnih tabli ka/i u Parku. Izrada Elaborata se očekuje do kraja 2023.godine.
<i>Troškovi realizacije</i>	15.100,00€
Aktivnost 4.1.5	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj adaptiranih elemenata informativnog mobilijara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se analiza stanja informativnih tabli i smjerokaza i na osnovu nje izvršiće se popravka postojećih, eventualna zamjena, postavljanje novih tabli, kao i zamjena folija na tačno utvrđenim lokacijama. Prioritet 1.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	4.000,00€
Aktivnost 4.1.6	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju pješačkih staza; Broj uređenih pješačkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se uređenje i obnova markacije na osnovu Izveštaja o uređenju staza: - Boljevići – Godinje - Komarno – Poseljani. U saradnji sa PSCG razmotriće se mogućnost formiranje staze Virpazar – Crmničko polje – Virpazar, koja bi povezivala postojeće staze na ovom lokalitetu. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka (troškovi uređenja i markacije)
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG
<i>Troškovi realizacije</i>	4.000,00€

Aktivnost 4.1.8	U saradnji sa Planinarskim savezom formirati nove tematske staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirana jedna tematska staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa PSCG i NVO CSTI formiraće se tematska staza na lokalitetu Ostros - Ckla. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Treći i četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska, troškovi uređenja staze
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.10	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju biciklističkih staza; Broj uređenih biciklističkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu urađenog izveštaja izvršiće se uređenje biciklističke staze Virpazar-Limljani-Boljevići-Virpazar. Uradiće se analiza stanja i staze Žabljak Crnojevića-Dodoši, nakon čega se će se izvršiti njena promocija. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Dva terenska izlaska
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.11	Urediti vidikovce
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uređeni vidikovac na Vranjini i vidikovac Obod</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na vidikovcu na Vranjani izvršiće se postavljanje zaštitne ograde, odmorišnog mobilijara (klupe) i panoramska tabla. Prioritet 2.
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>2.000,00€</i>
Aktivnost 4.1.12	Unaprijediti staze za sportsko-rekreativni ribolov
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Unaprijeđene staze za sportsko-rekreativni ribolov: Tanki rt i Morača</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se čišćenje sportsko-rekreativnih staza: Tanki rt i Morača i po potrebi obnoviti mobilijar. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi uređenja staza (Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture)
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>700,00€</i>
Aktivnost 4.1.14	Unaprijediti infrastrukturu za krstarenje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Unaprijeđena infrastrukturu za krstarenje koja omogućava bezbjedniji ulazak i silazak posjetilaca sa pristana na brod i obratno</i>
Opis aktivnosti i njen	Izradiće se idejno rješenje za adekvatan pristup posjetilaca sa

prioritet	pristana na Vranjini i u Virpazaru. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	1.500,00€
Aktivnost 4.1.15	Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Pristup pristanima u Virpazaru i na Vranjini prilagođen je osobama sa invaliditetom.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se idejno rješenje za adekvatan pristup posjetilaca sa pristana na Vranjini i u Virpazaru. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Dozvola Agencije za zaštitu životne sredine, Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Veza sa aktivnosti 4.1.14.
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 4.1.16	Izgraditi infrastrukturu za Mobil Home
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Infrastruktura za Mobil Home je u funkciji posjetilaca</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se idejni projekat za Mobil Home na lokalitetu Komarno koji je predviđen Programom privremenih objekata 2020-2024.godina. Pribaviće se saglasnost od nadležnih institucija. Po dobijanju saglasnosti izradiće se Glavni projekat uređenja Mobil-Homa. Prioritet 2.
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	1.500,00€
Aktivnost 4.1.17	Izraditi nove informativno-naplatne punktove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirani informativno-naplatni punkt na lokacijama: Lipovik, Karuč, Dodoši i Žabljak Crnojevića</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na lokalitetu Lipovik izvršiće se zamjena postojećeg devastiranog kontrolno-naplatnog punkta novim, koji će biti montažno - demontažnog karaktera. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	4.000,00€
Aktivnost 4.1.18	Formirati nove parking prostore
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirani novi parking prostori na Vranjini i u Virpazaru</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Urediti parking prostore na Vranjini i u Virpazaru. Prioritet 2.
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Tokom 2023. godine dobijeni su UT uslovi i dozvola od Agencije za zaštitu životne sredine i saglasnost od Opštine Bar

<i>Troškovi realizacije</i>	1.000,00€
Cilj 4.2	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost 4.2.1	Unaprijediti turistički proizvod posmatranje ptica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena osmatračnica za posmatranje ptica na Radušu; Izvršena sanacija osmatračnice na Stanaju; Postavljene informativne table</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Posredstvom sredstava javnog informisanja vršiće se promocija turističke ponude „posmatranje ptica“. Izvršiće se čišćenje prilaza osmatračnicama na Radušu i Stanaju. Nakon zimskog perioda u slučaju potrebe izvršiće se popravka na tablama i zamjena folija kao i eventualna popravka na osmatračnicama. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Tri terenska izlaska, javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	U prethodnom periodu, realizacijom projekta Interreg IPA Programa prekogranične saradnje Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014-2020. (PA.CON) izvršena je adaptacija osmatračnice na Stanaju i urađena osmatračnica na Radušu.
<i>Troškovi realizacije</i>	500,00€
Aktivnost 4.2.2	Osmisliti nove koncepte u Centrima za posjetioce
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađena nova izložbena postavka u centrima za posjetioce na Vranjini i u Virpazaru</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Preko PA.CON projekta tokom 2022.godine postavljena je nova izložbena postavka u Centru za posjetioce u Virpazaru. Postavka je posvećena tradicionalnim načinima privređivanja i ribolova na Skadarskom jezeru. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	/
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Aktivnost je realizovana tokom 2022.godine
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 4.2.3	Unaprijediti turističku ponudu kajakarenje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Nabavljena nova oprema za kajake (vesla, torbice, prsluci); Nabavljeni novi kajaci</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Potrebno je izvršiti nabavku opreme za kajakarenje kao što slijedi:15 sjedišta za kajake, 20 kopči za kačenje sjedišta, 10 čepova, 6 vodootpornih torbica i minimum 15 vesala. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi i drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	2.000,00€
Aktivnost 4.2.4	Razviti novu turističku ponudu kampovanje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Određeni i uređeni prostori za kampovanje; Urađene marketing ponude</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Podnijeće se inicijativa za izmjenu i dopunu Programa privremenih objekata 2020-2024. godine kojima će se predvidjeti lokacije za

	kampovanje. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 4.2.5	Razviti novu turističku ponudu Mobil Home
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sprovedene marketing ponude Mobil Home</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aktivnost na promociji nove turističke ponude Mobil-Home zavisi od realizacije aktivnosti 4.1.16. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Četvrti kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Cilj 4.3	Upravljanje posjetiocima
<i>Indikator cilja: Uređen i funkcionalan sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka.</i>	
Aktivnost 4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U centrima za posjetioce sprovodiće se anketiranje posjetilaca uz pomoć unaprijed pripremljenih anketnih listića, na osnovu kojih će se dobiti informacija o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca u Parku. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvještaj o analizi uticaja posjetilaca u Parku na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nadzornici Parka izvršiće prikupljanje podataka u svojim protokolima o negativnom uticaju posjetilaca na području Skadarskog jezera. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 4.3.3	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se Studija kapaciteta nosivosti za područje Virpazar, Vranjina i rijeka Crnojevića koja će dati i preporuku i načine upravljanja posjetiocima. Prioritet 1

Vrijeme realizacije	Do kraja 2025. godina
Potrebno za realizaciju	Donatorska sredstva
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	JPNPCG je tokom 2023.godine pripremio projekat vezan za izradu Studije kapaciteta nosivosti za najposjećenije lokalitete u svim nacionalnim parkovima. Pripremljenim projektom će se konkurisati za donatorska sredstva, a aktivnost će se realizovati ukoliko projekat bude odobren.
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>83.160,00€</i>
Aktivnost 4.3.4	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Osmisliće se, pripremiti dizajn i odštampati liflet „leave no trace 7 principa“ za ponašanje posjetilaca u Parku. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi i dugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 4.3.5	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima) za različite ciljne grupe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Započće se izrada programa obilaska Parka, za posjetioce u saradnji sa TO Bar, Podgorica, Cetinje, Tuzi i Zeta. Program podrazumijeva odabir reprezentativnih staza sa itinererom, izrada QGIS mapa staza i izradu brošure. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Drugi i treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka i štampa brošure (javna nabavka)
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>

Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama	
Cilj 5.1	Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju
<i>Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata</i>	
Aktivnost 5.1.1	Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite žvite sredine i prirode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti

	zaštite živote sredine i prirode. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative i organizovati sastanci sa svim relevantnim institucijama i organizacijama u svrhu unaprjeđivanja saradnje i efikasnijeg upravljanja Parkom. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	100,00€
Aktivnost 5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih zajedničkih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju Parku pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
<i>Troškovi realizacije</i>	150,00€
Aktivnost 5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa svim lokalnim institucijama i organizacijama koje gravitiraju Parku kako bi se unaprijedila saradnja i inicirale akcije u svrhu efikasnijeg upravljanja ovim zaštićenim područjem. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka
Odgovornost	Direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	250,00€
Aktivnost 5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Memorandumima o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2

Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka i studijskih posjeta
Odgovornost	Direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	300,00€
Aktivnost 5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti na uspostavljanju partnerskih odnosa sa zaštićenim područjima na nacionalnom i međunarodnom nivou. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka i studijskih posjeta
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
<i>Troškovi realizacije</i>	500,00€
Aktivnost 5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama, projektima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi prisustva sastancima
Odgovornost	Direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	2.100,00€
Aktivnost 5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potrebama Parka i javnim pozivima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
<i>Troškovi realizacije</i>	200,00€
Aktivnost 5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnost</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Realizacija aktivnosti zavisi od projekata koji će se realizovati tokom 2024.godine
<i>Troškovi realizacije</i>	0,00€
Aktivnost 5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi obuka
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Cilj 5.2	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka
<i>Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno saraduju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.</i>	
Aktivnost 5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa lokalnim stanovništvom koji se bavi tradicionalnim načinom uzgoja i spravljanja vinove loze i vina, lokalnim ribarima i lokalnim poljoprivrednim proizvođačima u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Treći kvartal
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 5.2.3	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenira koje će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi nabavke suvenira i komisiona nabavka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>400,00€</i>
Aktivnost 5.2.4	Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uspostavljen geografski sertifikat</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se saradnja sa predstavnicima relevantnih institucija kako bi se uspostavili sertifikati za lokalne proizvode sa područja Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi administrativne procedure
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>400,00€</i>
Aktivnost 5.2.5	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima u Parku. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi učešća zainteresovanih proizvođača
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>300,00€</i>
Aktivnost 5.2.6	Inicirati formiranje udruženja zelenih brodara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirano udruženje zelenih brodara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa klasterom „brodari“ na kojima će se pokrenuti inicijativa ponovnog formiranja udruženja „Zeleni brodari“. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 5.3	Socio-ekonomski razvoj područja Parka
<i>Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.</i>	
Aktivnost 5.3.1	Izraditi socio –ekonomsku analizu šireg područja Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj definisanih klastera i njihovo uključivanje u socio-ekonomski forum</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa definisanom bazom podataka lokalnih stejkholdera istu inovirati u skladu sa potrebama i organizovati tematske sastanke sa različitim klasterima i udruženjima sa zadatkom snažnije integracije lokalnih struktura i njihove adekvatne participacije u procese planiranja u Parku. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Službeni automobil
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoja
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>240,00€</i>
Aktivnost 5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim</i>

	<i>izvještajima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa zakonom i strateškim dokumentima obezbijediće se participiranje lokalnih samouprava kao i drugih relevantnih institucija i privrednih subjekata i korisnika prostora parka u procesima upravljanja Parkom. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>320,00€</i>

Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka	
Cilj 6.1	Unapređenje fizičke zaštite Parka
Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka	
Aktivnost 6.1.2	Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih obuka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju usavršavanja nadzornika stručne službe će u skladu sa potrebama, kroz predavanja, obuke, konsultacije i dr vršiti obučavanje Službe zaštite za profesionalni rad i odnos prema posjetiocima. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi prevoza, dva terenska izlaska
Odgovornost	Direktor Parka Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 6.1.3	Izvršiti nabavku materijalno - tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštitu i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Pravilniku o uniformi, naoružanju i identifikacionoj oznaci, izvršiće se nabavka materijalno tehničkih sredstava za Službu zaštite i Službu ambijentalne higijene. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi i drugi kvartal
Potrebno za realizaciju	Javna nabavka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za logistiku
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>1.000,00€</i>
Aktivnost 6.1.4	U saradnji sa nadležnim inspeksijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti	Organizovaće se sastanci sa inspeksijskim službama, (šumarstvo,

	lovstvo i zaštita bilja, slatkovodno ribarstvo, zaštita životne sredine, zaštita prostora, turistička i građevinska inspekcija) u cilju koordinacije aktivnosti u prostoru Parka i efikasnijeg procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanaka
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Aktivnost 6.1.5	U saradnji sa odjeljenjima bezbjednosti Podgorica, Bar, Cetinje i Tuzi vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti	Organizovaće se sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Organizovanje sastanaka, Izvještaj o aktivnostima
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštite, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, odjeljenja bezbjednosti Podgorica, Bar, Cetinje i Tuzi
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>200,00€</i>
Cilj.6.2	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.1	Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirano radno tijelo</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijativa Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Upravi za gazdovanje šumama i lovištima, Agenciji za zaštitu životne sredine, Upravi za katastar i državnu imovinu, opštinama: Bar, Tuzi, Zeta i Prijestonici Cetinje za delegiranje člana, kako bi se formiralo radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	/
Odgovornost	Direktor JPNPCG i direktor Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika</i>
Opis aktivnosti i njen	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i

prioritet	obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizacije sastanaka
Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Cilj 6.3	Park bez otpada
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost 6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sastanaka i broj definisanih procedura</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima opštinama: Bar, Tuzi, Zeta i prijestonicom Cetinje kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Troškovi organizovanja sastanka (dva službena puta)
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>100,00€</i>
Aktivnost 6.3.2.	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo, troškovi sanacije
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština: Bar, Zeta, Tuzi i Prijestonice Cetinje
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Aktivnost 6.3.3.	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih akcija i količina uklonjenog otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1

Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Četiri terenska izlaska, terensko vozilo, troškovi sanacije, kese, propagandni materijal
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština: Bar, Zeta, Tuzi i Prijestonice Cetinje, NVO
Troškovi realizacije	1.000,00€

VANPLANSKE AKTIVNOSTI

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka	
Cilj 3.1	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija
Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period	
Aktivnost	Kreiranje edukativne video igrice
Indikator aktivnosti	Broj registrovanih osoba na platformi, broj škola koje će učestvovati u aktivnostima koje se mogu sprovoditi kroz video igricu
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa kompanijama koje se bave programiranjem ove vrste sadržaja kreiraju se posebna platforma sa edukativnom video igricom koja će omogućiti edukaciju na širem nivou, te biti od pomoći edukatorima koji edukaciju sprovode terenskim obilaskom obrazovnih ustanova. Na jednostavan način obrazovne ustanove moći će da kroz različite kvizove i takmičenja u znanju o nacionalnim parkovima učestvuju u aktivnostima koje sprovode nacionalni parkovi. Kroz video igricu promovisaće se i približiti zainteresovanima priroda, biodiverzitet i kulturno – istorijske vrijednosti parkova. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Otkup platforme sa video igricom, godišnji troškovi održavanja iste, troškovi promocije na društvenim mrežama
Odgovornost	direktor JPNPCG, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije	8.000,00€
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija na posjetioce i ljubitelje prirode	
Aktivnost	Izraditi katalog za dalju prodaju
Indikator aktivnosti	Izrađen katalog
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uradiće se dizajn, priprema i štampa kataloga koji će se prodavati u suvenirnici Parka. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Dizajn, javna nabavka
Odgovornost	Direktor JPNPCG, Služba za promociju, marketing i turizam
Troškovi realizacije	2.500,00€
Aktivnost	Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom nacionalnog Parka

Indikator aktivnosti	<i>Odštampane poštanske markice</i>
<i>Opis aktivnosti i njen prioritet</i>	Sada već tradicionalna aktivnost koja će izvršiti odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu. Prioritet 3
Vrijeme realizacije	Prvi kvartal
Potrebno za realizaciju	Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost	Prikupljanje foto i video materijala u saradnji sa drugim subjektima
Indikator aktivnosti	<i>Broj objavljenih foto i video materijala na sajtu i društvenim mrežama</i>
<i>Opis aktivnosti i njen prioritet</i>	U saradnji sa drugim subjektima, obezbijediće se foto i video materijal i promovisati na veb-sajtu, društvenim mrežama i elektronskim portalima u cilju promocije najznačajnijih vrijednosti Parka. Prioritet 2
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Tri terenska obilaska, troškovi promocije na društvenim mrežama, snimanja promotivnih priloga/materijala, otkupa profesionalnih fotografija, kampanji na društvenim mrežama
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor NP, direktor JPNPCG
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>500,00€</i>
Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama	
Cilj 5.4	Izdati urbanističko-tehnički uslovi i unaprijeđena informaciona osnova za privremene objekte
Indikator cilja: Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
Aktivnost	Izraditi urbanističko-tehničke uslove
Indikator aktivnosti	<i>Broj izdatih UT uslova</i>
<i>Opis aktivnosti i njen prioritet</i>	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano
Potrebno za realizaciju	Program objekata privremenog karaktera, Uredba o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
<i>Troškovi realizacije</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost	Izraditi mape privremenih objekata u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka
Indikator aktivnosti	<i>Broj mapa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
Vrijeme realizacije	Kontinuirano

Potrebno za realizaciju	Program objekta privremenog karaktera
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Troškovi realizacije	0,00€

4. FINANSIJSKA SREDSTVA ZA SPROVOĐENJE PROGRAMA

Prema Zakonu o nacionalnim parkovima, JPNPCG sredstva za rad obezbjeđuje iz sljedećih izvora:

- iz državnog budžeta
- iz naknada za korišćenje dobara, odnosno sopstvenih prihoda
- iz donacija
- kredita
- drugih izvora u skladu sa zakonom

4.1. FINANSIRANJE JAVNOG PREDUZEĆA ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore osnovano je na osnovu Odluke o osnivanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove (Sl. List CG br. 39/92) a nastavilo sa radom u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima (Sl. list CG br. 28/14, 39/16) i Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore (Sl. list CG br. 20/11 od 15.04.2011.godine). Statut preduzeća je donesen od strane Upravnog odbora dana 09.05.2011. godine, a stupio na snagu nakon dobijanja saglasnosti od nadležnog Ministarstva. Osnivač preduzeća je Skupština Crne Gore.

Shodno Zakonu o nacionalnim parkovima (Sl. list CG broj 28/14, 39/16), Javno preduzeće za Nacionalne parkove Crne Gore upravlja sa prirodnim dobrima nacionalnih parkova Crne Gore i preduzima potrebne mjere u cilju njihove zaštite, unapređenja i razvoja, kao djelatnosti od javnog interesa.

Članom 13 stav 2 Zakona o unapređenju poslovnog ambijenta (Sl. list CG broj 40/10), propisano je da će se javna preduzeća reorganizovati u skladu sa Zakonom o privrednim društvima (Sl. list RCG broj 6/02 i Sl. list CG broj 17/07, 80/08, 40/10, 73/10, 36/11 i 40/11) u roku od tri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Zakonom o Nacionalnim parkovima koji je Skupština donijela 19.06.2014. godine, definisano je da nacionalnim parkovima treba da upravlja privredno društvo i da isto osniva Vlada Crne Gore. Zakonom je takođe definisano da će se privredno društvo osnovati u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. JPNPCG još uvijek nije reorganizovano.

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za neometano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području Nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za

posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

U cilju planiranja rashoda za obavljanje navedenih aktivnosti i prihoda kao izvora finansiranja, izrađuje se Godišnji finansijski plan, radi stvaranja uslova za neometano i pravilno raspolaganje finansijskim sredstvima Preduzeća. Finansijski plan za jednu godinu se radi na bazi:

- prihoda i rashoda ostvarenih u prethodnoj godini,
- procjene troškova po osnovu aktivnosti predviđenih programima upravljanja za svaki park,
- procjene prihoda po osnovu korišćenja dobara i pružanja usluga u narednoj godini,
- Plana javnih nabavki,
- odobrenih sredstava državnim budžetom za narednu godinu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore uspije da ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nijesu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- Budžeta Crne Gore;
- Naknada za korišćenje nacionalnih parkova iz člana 21 Zakona o nacionalnim parkovima;
- Donacija;
- Kredita;
- Drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Priprema nacrtu Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno.

Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća. Usvojeni Završni račun se predaje Upravi prihoda i Carina (Ministarstvo finansija).

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21, Zakona o nacionalnim parkovima (Sl. list CG, br. 39/2016) a odnose se na sledeće:

- ulazak u Nacionalni park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);

- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija Nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr.);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnabdijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko rekreativne svrhe;
- korišćenje imena i znaka Nacionalnog parka;
- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća.

- Investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- Troškovi tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- Monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- Ostali poslovni rashodi (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- Osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr.);
- Zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- Prenesene aktivnosti.

4.2. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA

Planiranje godišnjeg finansijskog okvira zasnovano je na ciljevima koji treba da se ostvare. Vezano za planirani razvoj, urađene su projekcije finansijskih pokazatelja za period od jedne fiskalne godine. Uzeti su u obzir trendovi poslovanja u prethodnim godinama, i poslovna politika menadžmenta, vezana za budući rast i razvoj preduzeća. U obzir je uzet i porast inflacije uslijed trenutnih ekonomskih prilika na globalnom nivou.

Tabela 2: Prikaz ukupnih planiranih troškova i prihoda NP Skadarsko jezero za 2024. godinu

Elementi	2024. godina
Troškovi ljudskih resursa	602.412
Ostali poslovni rashodi	198.083
Finansiranje Programa	195.830
UKUPNO (€)	996.325

Elementi	2024. godina
Projektovani sopstveni prihodi po godinama	921.900
Nedostajuća finansijska sredstva	-74.425

Izvor finansiranja za nedostajuća sredstva će se obezbjediti iz projekata, donacija i drugih izvora u skladu sa zakonom prema definisanim prioritetima i mogućnostima. Aktivnost 4.3.3. u iznosu od 83.160 eura je predložena za finansiranje iz međunarodnih projekata.

Tabela 3: Pregled godišnjih troškova programa po ciljevima i aktivnostima

Rb.	Opis	Prioritet	2024
Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta			
Cilj 1.1.	Unaprijeđenje informacione baze podataka o flori nacionalnog parka kroz literaturni i terenski rad, softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika		160
Cilj 1.2.	Obaviti monitoring i analizu stanja biljnih vrsta koje se nalaze na listama HD (Annex II i IV) i BC (Anex I)		240
Cilj 1.3.	Izvršen monitoring u ugroženim Natura staništima i uspostavljen sistem upravljanja		240
Cilj 1.4.	Utvrđeno stanje i uticaji invazivnih vrsta i definisane mjere za njihovu kontrolu i suzbijanje		160
Cilj 1.5.	Unaprijeđen sistem kontrole ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe		180
Cilj 1.6.	Očuvani šumski ekosistemi		7.320
Cilj 1.7.	Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira		200
Cilj 1.8.	Uređen i održiv ribolov na Skadarskom jezeru		600
Cilj 1.9.	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca		120
Cilj 1.10.	Monitoring i istraživanje kolonijalnih vrsta ptica		480
Cilj 1.11.	Očuvanje diverziteta ptica i njihovih staništa		2.420
Cilj 1.12.	Očuvane populacije slijepih miševa		240
Cilj 1.13.	Utvrđeno stanje vrsta iz porodice kuna		240
Cilj 1.14.	Zaštita i održivo korišćenje vodenih resursa		0

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala		
Cilj 2.1.	Očuvana materijalna kulturna baština	400
Cilj 2.2.	Prezentacija materijalne kulturne baštine Parka	2.160
Cilj 2.3.	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine	5.350
Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija i promocija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka		
Cilj 3.1.	Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija	8.800
Cilj 3.2.	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou	6.300
Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi		
Cilj 4.1.	Unaprijeđena i razvijena turistička posjetilačka infrastruktura Parka	51.800
Cilj 4.2.	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji	2.500
Cilj 4.3.	Upravljanje posjetiocima	84.660
Strateška oblast 5: Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama i institucijama i lokalnim zajednicama		
Cilj.5.1.	Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju	4.100
Cilj 5.2.	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka	1.600
Cilj 5.3.	Socio-ekonomski razvoj područja Parka	560
Strateška oblast 6: Efikasna kontrola prostora Parka		
Cilj 6.1.	Unapređenje fizičke zaštite Parka	1.900
Cilj 6.2.	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka	500
Cilj 6.3.	Park bez otpada	1.600
UKUPNO		184.830
Vanplanske aktivnosti		11.000

5. DINAMIKA REALIZACIJE

Broj	Aktivnost	K1	K2	K3	K4
1.1.2	Izraditi mobilnu aplikaciju u cilju boljeg monitoringa i prikupljanja podataka				
1.1.3	Nastaviti inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona u postojećoj bazi podataka				
1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste				
1.2.1	Pratiti stanje na staništu <i>Marsilea quadrifolia</i> na lokalitetu Moračica, zbog mogućeg zarastanja i gubitka staništa				
1.2.2	Nastaviti istraživanja za vrstu <i>Caldesia parnassifolia</i> na lokalitetima Pančeva oka i Crni žar				
1.3.1	Nastaviti aktivnosti na očuvanju vrste i zajednice skadarskog hrasta na stanišnom tipu 92A0				
1.3.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 92A0				
1.4.1	Nastaviti istraživanja distribucije invazivnih vrsta sa akcentom na <i>Amorpha fruticosa</i> i <i>Egeria densa</i>				
1.4.2	U skladu sa Zakonom o stranim invazivnim vrstama sprovoditi upravljanje u koordinaciji sa nadležnim institucijama				
1.5.1	Izraditi mobilnu aplikaciju za rad na terenu				
1.5.2	Obučiti nadzornike za korišćenje mobilne aplikacije				
1.5.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka				

1.6.1	Sprovoditi mjere zaštite od požara				
1.6.2	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema				
1.6.3	Pratiti stanje značajnih šumskih vrsta: lovora (<i>Laurus nobilis</i>) i skadarskog hrasta (<i>Quercus robur ssp scutariensis</i>)				
1.6.5	Sprovoditi monitoring i adekvatne mjere prilagođavanja i adaptacije i obuka u cilju ublažavanja efekata klimatskih promjena				
1.7.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni Lepidoptera				
1.7.2	Odrediti nulto stanje dnevnih leptira na području Parka				
1.8.1	Sertifikovati i markirati ribolovne alate				
1.8.2	Vršiti evidenciju ulova u bazi podataka u saradnji sa udruženjem ribara				
1.8.3	Sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede raditi na daljem uređenju privrednog ribolova				
1.8.4	Vršiti istraživanja diverziteta ihtiofaune u saradnji sa naučnim institucijama				
1.8.5	Održavati redovne kontakte sa ribarskim udruženjima				
1.9.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca				
1.9.2	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka				
1.10.1	Sprovoditi kontinuirani monitoring kolonijalnih vrsta u toku dva godišnja aspekta				
1.10.2	Vršiti istraživanje i monitoring kolonijalnih vrsta ptica na cjelokupnom prostoru jezera sa akcentom na bjelobradu čigru				
1.11.1	Vršiti utvrđivanje zimskog cenzusa vodenih ptica (IWC)				
1.11.2	Sprovoditi monitoring populacija ptica u toku proljećnog i ljetnjeg godišnjeg aspekta				
1.11.3	Sprovoditi monitoring populacije pelikana (<i>Pelecanus crispus</i>) cjelogodišnji aspekt				
1.11.4	Pratiti stanje indikatorskih vrsta ptica				
1.11.5	Formirati ornitološku stanicu na postojećem objektu na lokaciji Vaškaut				
1.12.2	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa				
1.12.3	Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa				
1.13.2	Monitoring stanje vrsta iz porodice kuna				
1.13.3	Izvršiti kartiranje potencijalnih staništa porodica kuna				
1.14.1	Monitoring hidroloških objekata				
2.1.3	Inicirati i učestvovati u projektima istraživanja, sprovođenja mjera zaštite i prezentovanja kulturnog nasljeđa, koje implementiraju nadležne institucije				
2.1.4	Pokretati inicijative za uspostavljanje zaštite kulturnih dobara				
2.1.5	Održavati utvrđene komplekse Žabljak Crnojevića, Lesendro i Grmožur od obrastanja vegetacijom				
2.2.3	Pratiti stanje i preduzimati neophodne konzervatorske mjere na eksponatima tematskih zbirki kulturno-istorijskog nasljeđa				
2.2.4	Organizovati tematske izložbe povodom značajnih datuma				

2.2.5	Prikupljati foto-dokumentaciju i arhivsku građu sa područja Parka				
2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka				
2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara				
2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa				
2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra				
2.3.5	Organizovati manifestacije i učestvovati na sajmovima, izložbama i kulturno-umjetničkim programima koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe				
2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)				
2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje "Dana evropske baštine"				
3.1.1	U saradnji sa osnovnim školama koje gravitiraju u Parku i nadležnim ministarstvom sprovođiće se uspostavljanje edukativnih programa i izradiće se edukativni materijali				
3.1.2	U saradnji sa TO obilježiti značajne ekološke datume				
3.1.3	U saradnji sa TO osmisliti i sprovesti ciljne interpretativne programe obilaska Parka				
3.1.4	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore formirati nove edukativne staze				
3.2.1	Sprovođiti PR kampanje				
3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima				
3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje				
3.2.4	Izraditi promotivni materijal				
4.1.1	Unaprijediti Centre za posjetioce na Vranjini, Virpazaru i Podhumu				
4.1.2	Unaprijediti Expo prostor na Vranjini				
4.1.4	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka i u Parku				
4.1.5	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza				
4.1.6	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze				
4.1.8	U saradnji sa Planinarskim savezom formirati nove tematske staze				
4.1.10	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze				
4.1.11	Urediti vidikovce				
4.1.12	Unaprijediti staze za sportsko-rekreativni ribolov				
4.1.14	Unaprijediti infrastrukturu za krstarenje				
4.1.15	Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom				
4.1.16	Izgraditi infrastrukturu za Mobil Home				
4.1.17	Izraditi nove informativno-naplatne punktove				

4.1.18	Formirati nove parking prostore				
4.2.1	Unaprijediti turistički proizvod posmatranje ptica				
4.2.3	Unaprijediti turističku ponudu kajakarenje				
4.2.4	Razviti novu turističku ponudu kampovanje				
4.2.5	Razviti novu turističku ponudu Mobil Home				
4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca				
4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti				
4.3.3	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca				
4.3.4	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)				
4.3.5	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka) za različite ciljne grupe				
5.1.1	Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode				
5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenog područja				
5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine				
5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama i u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područja				
5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu				
5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima				
5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)				
5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima				
5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti				
5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata				
5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju u Parku				
5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede				
5.2.3	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima				
5.2.4	Uspostaviti geografski sertifikat porijekla za lokalne proizvode				
5.2.5	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG				
5.2.6	Inicirati formiranje udruženja zelenih brodara				
5.3.1	Izraditi socio -ekonomsku analizu šireg područja Parka				
5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume				
6.1.2	Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite i Službi za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture				

6.1.3	Izvršiti nabavku materijalno - tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštite i Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture				
6.1.4	U saradnji sa nadležnim inspekcijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti				
6.1.5	U saradnji sa odjeljenjima bezbjednosti Podgorica, Bar, Cetinje i Tuzi vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti				
6.2.1	Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka				
6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka				
6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada				
6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka				
6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada				